

Vilniaus krašto Kernavės tunto
Jorės vyr. skaučių draugovės
kandidatė Renata Nemeikienė

Skautų uniformos istorija

Turinys

Įvadas	3
Berniukų skautų uniformos raida.....	4
• Medinių kauliukų istorija	9
Mergaičių skaučių uniformos raida Anglicoje	14
Jaunesniųjų skaučių uniformos raida Anglicoje	31
Mergaičių skaučių uniformos raida Amerikoje	43
Lietuvos skautų uniformos istorija	57
• Vilkiukų ir paukštyčių uniforma	67
• Skautai vyčiai	78
• Skautų akademikų susikūrimas	83
WOSM ženklas	87
Skautiškas ženklas	88
Literatūros sąrašas	92

Įvadas

Tikrai ne kartą esame girdėję posakį, kad skautų pažinsi iš jo uniformos ir ryšimo kaklaraiščio. O ar kada nors susimąstėte, kodėl ji būtent tokia? Kaž reiškia tie įvairūs ant jos prisiūti ženkleliai ar pririštos virvelės?

Toks jausmas aplankė ir mane, kuomet pirmą kartą pamačiau skautų vadovą. Jau tada užplūdo suvokimas, kad viskas, ką matau ant jo uniformos turi kažkokią reikšmę.

Šiame leidinyje kviečiu praskleisti šią nežinomybės šyda ir įminti jums dar neįmintas mīsles.

Berniukų skautų uniformos raida

1900 m. Robert Baden-Powell tapo Didžiosios Britanijos nacionaliniu didvyriu, nes 217 dienų gynė Mafekingą Pietų Afrikos kare. 1899 m. britų kariams jis parašė karo lauko žinyną „Aids to Scouting“, kuris sudomino ir jaunesnę auditoriją. Berniukams patiko sekimo ir stebėjimo pamokos, jie, naudodamiesi knyga, organizavo sudėtingus žaidimus. Tai išgirdęs, Baden-Powell nusprendė parašyti nekarinį lauko vadovą paaugliams, kuriame taip pat būtų pabrėžta moralės ir gerų darbų svarba.

1 pav. Robert Baden-Powell, 1907

R. B. Powell savo idėjas nusprendė išbandyti tikroje berniukų grupėje ir 1907 m. liepos 25 d. jis nuvežė mišrią 21 paauglio grupę į Brownsea salą Dorsetšyre. Čia jie dviem savaitėms įkūrė stovyklą. Berniukai buvo suskirstyti į 4 skiltis, kurioms vadovavo vyresni berniukai-skiltininkai. Padedamas kitų instruktorių, jis mokė berniukus stovyklavimo, stebėjimo, dedukcijos, medžio dirbinių, plaukiojimo valtimis, gelbėjimo, patriotizmo ir riteriškumo (1 pav.). Daugelis iš šių pamokų buvo išmoktos per išradingus žaidimus, kurie buvo labai populiarūs tarp berniukų. Pirmasis skautų susitikimas buvo labai sėkmingas.

2 pav. R. B. Powell su ateities skautais Bwonsea saloje, 1907

Pirmosios stovyklos metu kiekvienas berniukas gavo po žalvarinę lelijelę, kurią jie įsisiegė į švarką ar skrybėlę. O kai išmokdavo ko nors naujo (mazgų, pėdsekystės ir pan.), gaudavo antrą ženklelį su užrašu „Be prepared“ („Budék“) (3pav.).

Pirmajame knygos „Skautybė berniukams“ (1908) leidime Baden-Powell pavadino skautų ženkla strėlės antgaliu. Jis pasakė:

Skautų ženklelis - tai strėlės antgalis, kuris žemėlapyje ar kompase rodo šiaurę. Tai skauto armijoje ženklelis, nes jis rodo kelią: skautas, atlikdamas savo pareigą ir padėdamas kitiems, rodo kelią taikai.

Po kritikos, kad simbolis yra per daug militaristinis, Baden-Powell pervadino simbolį heraldinės „fleur-de-lis“, stilizuotos lelijos, simbolizuojančios taiką ir tyrumą, vardu. Jis tai paaiškino sekančiai:

Skautų ženklelis buvo pritaikytas kaip šiaurinė kompaso rodyklė, pabrėžiant, kad skautas, taip pat patikimai kaip ir kompasas, visada gali parodyti kelią.

Pirmosiomis skautijos dienomis antimilitaristinė visuomenė į ši ženkleli žiūrėjo įtariai, o viena iš jų net kėlė karines asociacijas, nes mūsų ženklelis buvo ieties arba strėlės antgalis, reiškiantis agresiją ir kraujo praliejimą.

3 pav. Berniukų skautų ženklelis

Baden-Powell atsakas į tai buvo: „Skautų herbas „fleur-de-lys“ arba lelija yra tyrumo ir ramybės emblema.

Fleur-de-lys iš pradžių buvo Prancūzijos karalių herbas. Charles V, Neapolio karalius, būdamas prancūzų kilmės, taip pat ją turėjo savo herbe. Jo valdymo metais šturmanas Flavio Gioja sukonstravo kompasą, o jo pieštuose žemėlapiuose atsirado pirmosios raidės N, S, E ir W.

Italų kalboje „Šiaurė“ yra „Tramontana“, todėl didžioji T reiškė šiaurę. Tačiau, dedikuodamas savo kompasą karaliui, jis raidę T sujungė su „fleur-de-lys“ pavidalu, taip pagerbdamas karaliaus herbą, ir iš to atsirado mūsų skautų ženklelis.

Jis ypač tinkta skautams, nes trys jo smailės primena skautui tris pažadus, kuriuos jis duoda prisijungdamas prie judėjimo.

1909 m. „fleur-de-lys“ buvo papildyta ir tapo unikaliu skautų simboliu. Ant abiejų lapelių atsirado žvaigždutės, kurios reiškia, kad kelias dešinėn ir kairėn yra užblokuotas, likęs tik tiesus kelias aukštyn. Penki kiekvienos žvaigždės kampai primena 10 skauto priesakų. Jungtinėje Karalystėje iki 1911 m. jų buvo 9.

4 pav. Skautiškos lelijėlės raidos etapai

Šiose nuotraukose (4 pav.) pavaizduoti trys skautiškos lelijos raidos etapai: 1908, 1909 ir 1927 m. Simbolis keitėsi subtiliai keičiant formą, o 1927 m. buvo pridėti žodžiai Boy Scouts. 1916 m. startavo „Vilkų gaujos“ ir dvi žvaigždutės reiškė atsirandančias vilkiuko akutes. Kai vilkiukas tampa tikru skautu, dvi žvaigždutės kaip akutės prisegamos prie jo kepurės (5 pav.).

5 pav. Skauto kepurė su žvaigždutėmis-akutėmis

Skautų uniforma yra viena labiausiai atpažįstamu uniformu pasaulyje. Žinoma, skirtingoje šalyse ar net skirtingoje organizacijoje ji turi skirtumų, tačiau visumoje turi nemažai bruožų.

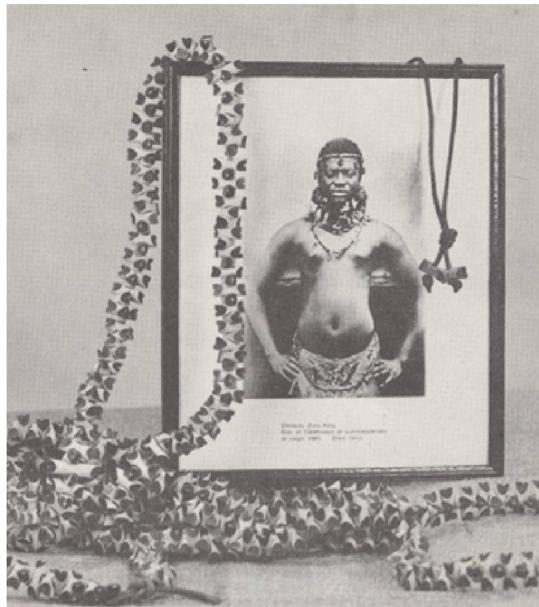
Pirmai skautų uniformos versija buvo įkvėpta to, ką Baden-Powell dėvėjo britų armijoje. Ją sudarė marškiniai, šortai, trikampis kaklaraištis, plačiabrylė skrybėlė ir patogus apavas (6 pav.). Marškiniai buvo ilgarankoviai, tačiau dažnai rankovės būdavo dėvimos atraitotos. Iki 1917 m. buvo chaki spalvos skrybėlė, tunikos tipo marškiniai su apykakle, bridžai ir drobinės blauzdinės. Vėliau į uniformą buvo įtrauktas kaklaraištis, kuris pakeitė kariškai atrodančius marškinius.

Skautiški marškiniai turėjo storas siūles, kad nelaimės atveju iš jų būtų galima pasigaminti neštuvus, fetros juostelės buvo odinės ir pakankamai tvirtos, todėl prireikus iš jų galima pagaminti turniketą. Kaklaraiščius taip pat dėl jų formos buvo galima pritaikyti tiek susižeidus, tiek perduodant signalus ar ištikus kitai nelaimei.

6 pav. Skauto uniforma 1910 m.

Medinių kauliukų istorija

7 pav. R. B. Powell'iui padovanotas medinių kauliukų vérinys

Mafekingo apgulties metu vienas pagyvenęs afrikietis padovanojo jam savo medinių karoliukų vérinį ir pasakė: „Nešiok jি. Mano mama davė jি man sékmei. Dabar jis tau atneš sékqmę.“ Iš šio vérinio ir kilo pačių vadovų mokymų pavadinimas. Sėkmingai baigę Medinių kauliukų mokymus vadovai gaudavo ant odinės virvutės sunertus kauliukus būtent nuo gautojo afrikietiškojo vérinio ir dėvėdavo juos ant kaklo. Vérinio mediniai kauliukai greitai baigėsi ir replikos buvo gaminamos iš augalo buko Gilwell parke, Anglijoje.

Netrukus po to, kai įkūrė skautų judėjimą, Baden-Powell suprato, kad skautų vadovams reikalingi mokymai. 1913 m. jis sukūrė mokymo programą, kuri „suteiktų skautų vadovams praktinių nurodymų, kaip turi būti vykdoma stovykla“. Pirmasis pasaulinis karas sustabdė Baden-Powell progresą iki 1919 m., kai buvo pradėtas planuoti pirmasis „Wood Badge“ (Medinių kauliukų) kursas. Jis vyko rugsėjo 8-19 dienomis Gilwell parke Anglijoje. Baigę mokymus vadovai gaudavo medinius kauliukus, kurių dizainas kilo iš Dinizuluz (Afrikoje) genties vyriausiojo vietinio viršininko kaklą ir pečius juosiančių karolių (7 pav.).

Taigi, mokymus baigę vadovai nešiojo du kauliukus, mokymus vedę – tris ar keturis, o Gilwell Parko stovyklos vadas – šešis originalius kauliukus. Jei buvo baigiami teoriniai ir praktiniai mokymai, tai buvo įteikiamas vienas kauliukas, kurį prisiaugdavo prie sagos. Jei išlaikydavo ir trečią dalį – karinius 1 – 2 metų mokymus – gaudavo kauliukus, dėvimus ant skrybėlės ir diplomą (8 pav.). Net ir šiandien skirtingoje šalyse vyksta Gilwell’io kursai, o šiuos kursus baigę asmenys nešioja tuos pačius visame pasaulyje vienodus Gilwell ženklus – smėlio spalvos kaklaraištį, rudą (Skandinavų šalyse juodą) pintą kaklaraiščio movą ir medinius kauliukus.

8 pav. Gilwell’io mediniai kauliukai, smėlio spalvos kaklaraištis ir ruda pinta mova

Atsižvelgiant į skautų gyvenimo būdą dėvėti šortus buvo labai patogu, tačiau konservatyviame XX a. 2-ajame dešimtmetyje daugelis skautų siekdamai labiau atitikti tų dienų madą, kai nebūdavo stovykloje, vis dar dėvėjo ilgas kelnes.

Antrojo pasaulinio karo metu skautai perėmė „užjūrio kepures“, taip parodydami solidarumą su kariuomene, ir šis uniformos papildymas truko daugiau nei 60 metų (9 pav.).

Šeštajame dešimtmetyje niežtintys vilnos ir šiurkštūs medvilniniai audiniai buvo pakeisti į patogius, lengvai prižiūrimus lengvesnius, orui laidžius audinius.

9 pav. Skautų uniforma 1917 - 1918 m.

1980 m. buvo nutarta, kad reikia atnaujinti skautų bei suaugusių vadovų uniformas ir tai padaryti paprašė garsaus mados dizainerio Oscar de la Renta (10 pav.). Jis dvejus metus neimdamas jokio atlygio dirbo prie projekto, kurį sudarė chaki spalvos marškiniai ilgomis arba trumpomis rankovėmis su tamsiai raudonais antpečiais. Jie buvo derinami su alyvuogių žalumo šortais arba kelnėmis su papildomomis kišenėmis. Kaklaraištis tapo neprivaloma uniformos dalimi.

---

10 pav. Oscar de la Renta (dešinėje)

11 pav. Skautas, 1970

Skautų uniforma dažnai puošiama ordinais, ženkleliais ar emblemomis, kurie simbolizavo pasiekimus, rangą ir patirtį.

Uniforma tapo daug daugiau nei drabužiai. Per ją buvo didžiuojamasi šalimi, kariuomene ir vertybėmis, kurios buvo įskieptytos būnant skautų judėjimo dalimi.

Skautų uniforma su savo skiriamaisiais ženklais tapo išskirtine ir matoma tiek savo vienete, tiek bendruomenėje. Uniforma atspindėjo asmeninius pasiekimus, su ja buvo skatinama lygybė.

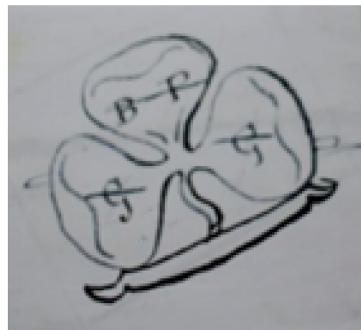
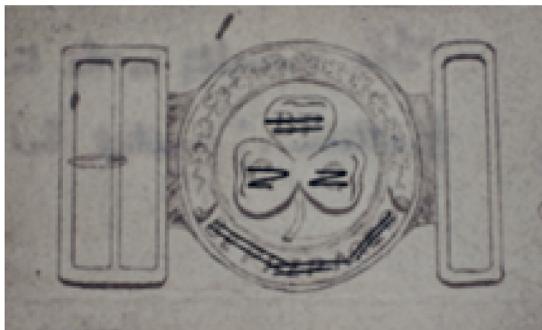

Mergaičių skaučių uniformos raida Anglijoje

Skautavimas įkvėpė ne tik berniukus, bet ir mergaites, jos būrėsi į grandis ar būrius. Šios merginos uniformą prisitaikė pagal savo poreikius. Remiantis įvairiais skautų leidiniais 1909 m. gegužės mén. skautės turėjo savo oficialią uniformą, aprašyta knygoje „Skautavimas berniukams“, išskaitant „mėlyną sijoną ir kelnes“.

1907 – 1911 m. Robert Baden-Powell sesuo Agnes Baden-Powell buvo atsakinga už skautiškų ženkliukų ir moterų vadovų diržų dizainą (12 pav.).

12 pav. A. B. Powell kurto moterų diržo dizainas

13 pav. Velta stovyklavimo kepurė

1909 m. Agnes bandė pradėti „mergaitiško“ skautavimo versiją Raudonajame kryžiuje Vestminsterje. Mergaičių uniformų stilius atitolo nuo skautų uniformos, įtraukė raudonas beretes ir plačiabryles šiaudines skrybėles vasarai. Abiejų buvo greitai atsisakyta, nes buvo nutarta, kad praktiskiau ısigyti veltą stovyklavimo kepurę (13 pav.). Dėl šios priežasties greit atsirado tamsiai mélynos skrybélés.

Klaidinga manyti, kad pirmosios skautų ir jų vadovų uniformos buvo chaki spalvos. Ankstyvosios britų skautų uniformos buvo mélynos, žalios spalvos arba šių dviejų spalvų derinys. 10-ame dešimtmetyje buvo pradėta dėvėti chaki spalvos uniformą, mat ji labiau atspindėjo šilumą nei tamsiai mélyna spalva (14 pav.). Vėliau tai tapo ıprasta spalva Australijoje.

Merginos vadovės tiek prieš, tiek I pasaulinio karo metu, tiek po jo dažnai bendradarbiavo su kariuomene ir pagalbinėmis tarnybomis. Buvo svarbu, kad uniformas lengvai „perskaitytų“ draugiškose tarnybose esančios vadovės. Remiantis kariniu protokolu, aukštesnieji vadovavimo laipsniai, medaliai pas suaugusiuosius atsidūrė kairėje krūtinės pusėje, o jaunimui – visada dešinėje. Tarnybinės žvaigždės ir pirmos klasės emblemos segamos ant kairiosios krūtinės pusės ar rankovės, kol suaugusiems nariams buvo visiškai uždrausta pastarąjį segeti. Veltos skrybėlės pradžioje buvo prisegamos kairėje pusėje. Vaizdingos gaidžio plunksnos užleido vietą diskretiškesnės spalvos medžiaginiams papuošimams, kurie atspindėjo vadovo rangą.

14 pav. Skaučių uniforma XIX a. 10 deš.

15 pav. Skaučių uniforma 1917 m.

1910 – 1914 m.m. buvo pakankamai platus audinių prieinamumas, todėl tikrai atsirasdavo vadovių, kurios nekreipdavo dėmesio į uniformų siuvimo instrukcijas, jas laikydavo laisvai interpretuojamomis, ignoravo raginimus neatkreipti į save dėmesio ir savo skrybėles puošdavo gaidžio plunksnomis bei keistais savadarbiais ženkliukais (16 pav.). Karo metais buvo užgniaužtas siūlymas vilkėti auksines ir baltas liemenes su violetiniais ženkleliais.

Karui įsibėgėjus uniformų pokyčiai tapo esminiai: triju ketvirčiu ar iki kulkšnies ilgio vilnoniai sijonai su klostémés buvo pakeisti supaprastintais iš šešių dalių susiūtais sijonais šiek tiek žemiau keliu (15 pav.). Tokio tipo sijonai su marškiniais buvo dėvimi iki pat 1917 m., kuomet buvo oficialiai paskelbta, kad medvilninis džinsas keičia vilnonį audinį. 1918 m. dėl vilnos trūkumo veltinės kepurės buvo pakeistas medžiaginėmis. Vėliau, pasibaigus normavimo laikotarpiui, vyresni vadovai grįžo prie iprastų veltinių, kurios išliko net iki 1990 m.

Miss D. E. L. White, Captain of the Bradford "A" Company of Girl Guides.

16 pav. 1910 - 1914 m.

skaučių uniforma

1917 m. ant skrybélių atsirado juoda juostelė ir 3 colių ($\approx$ 7,6 cm) pločio juosta ant kairės rankos vadovams ir vyresnio amžiaus nariams, o vaikams – ant dešinės. Juosta ant skrybélių išsilaike iki pat 1925 m.

Įvairių eisenų metu vadovai privalėjo, skirtingai nei skautai, atsisakyti mojavimo vėliavėlėmis, mušimo būgnais ar grojimo gatvėse. Buvo tikima, kad tylus skaučių dalyvavimas buvo pakankamai aiškiai matomas ir reprezentatyvus pats iš savęs, parodė jų „damišką“ patriotiškumą ir galėjo be fanfarų užkariaus publiką.

Per visą laikotarpį nuo 1908 iki 1918 metų merginų vadovių uniforma atlaikė daug kritikos, pašaipų ir seksistinių pastabų, tačiau išliko praktiška, turėjo gerai atskiriama apdovanojimų sistemą. Igūdžiai, kurie atsispindėjo ant rankovių, tapo gerbiamu ir geidžiamu etalonu renkantis aukštostos kvalifikacijos savanores pagelbęti kare, slaugoje ar Raudonajame kryžiuje. Jų pagalba buvo nustatytas įvairių jaunimo organizacijų uniformą, kurios buvo pripažintos 150 šalių, prototipas.

17 pav. Vadovė skautė
1917 m.

Išsamus moteriškų uniformų aprašymas buvo paskelbtas tik 1917 m. Pirmojo pasaulinio karo pradžioje šimtams moterų pradėjo skautauti siekdamos padėti karo metais. Tuo laikotarpiu vis dar buvo manoma, kad moterys geriausiai tinką dirbti su vilkų amžiaus grupės vaikais (17 pav.)

Scoutmaster's hat, khaki, green or blue shirt or Norfolk jacket, khaki, green or blue skirt, Scout belt, brown shoes and stockings, green tie, whistle and lanyard and appropriate badges.

Antrojo karo metu moterų organizacijos sulaukdavo mažai reikiamo dėmesio savo uniformoms. Yra žinoma, kad kelios Australijos moterų organizacijos, beviltiškai siekdamos, kad jų savanorės jaustusi vieningos jėgos dalimi, apsirengusios uniformas rengė pasipriešinimo eisenas, kol buvo aprūpintos tinkamomis uniformomis.

1917 m. sausio mén. pasirodė straipsniai, kuriuose praneša, jog kaip alternatyvą galima dėvėti marškinius. Tais pačiais metais dėl labai išaugusios uniforminio audinio kainos ji nutarta pakeisti tamsiai mėlynu gerai plaunamu audiniu.

1918 m. liepos mėnesį buvo pristatyti ir tamsiai mėlyno džinsinio audinio marškiniai, dėvimi ant sijono. Taigi, 1918 m. buvo patvirtinta sekanti uniforma (18 pav.):

- Marškiniai arba tunika – tamsiai mėlynos spalvos, su dviem prisiūtomis kišenėmis ir juostelėmis ant pečių.
- Sijonas - tamsiai mėlynas, su dviem užsegamomis kišenėmis.
- Plačkelnės – tamsiai mėlynos spalvos.
- Kepurė – tamsiai mėlyna, dėvima tiesiu krašteliu, šone nepakelta.
- Skrybélių juosta - tamsiai mėlyna, su oficialiu ženkliu.
- Kaklaraištis - trikampis, šviesiai mėlynos spalvos, dėvimas tvarkingai suvyniotas į siaurą sulenkta tvarstį, po apykakle, ne po antpečiais.
- Diržas - rudos odos, su oficialia sagtimi.
- Batai arba bateliai – juodi.
- Kojinės – juodos (nederėtų dėvēti puošnių ažūrinių kojinių).
- Pirštinės – rudos, jei įmanoma.
- Pečių mazgas - vadovų spalvos, ryšimas ant kairiojo peties.
- Emblema - vadovo gélė arba paukštis, dėvima ant kairės kišenės.
- Pavadinimo juostelė – skyriaus numeris, dėvima ant kairės rankos, uždengianti peties mazgo sandūrą su peties dirželiu.
- Sagė – ženklelis, nešiojamas ant laisvų kaklaraiščio galų.
- Kelionmaišis – dėvimas ant nugaras.
- Plaukų juostelė - juoda arba tamsiai mėlyna. Plaukai turi būti supinti.

18 pav. Skautiška uniforma 1918 m.

Vadovių skiriamieji ženklai – dvi statmenos baltos juostelės, dėvimos ant kairės kišenės. Gairelė - balto audinio, dešimties colių pločio, iš abiejų pusiuų prisiūta dvipusė skiautė.

Vadovių pavaduotojų skiriamasis ženklas - viena statmena juostelė ant kairės kišenės.

1922 m. gegužės mėnesį buvo nuspresta baltus patyrimo ženklelius pakeisti tamsesnės, labiau praktiškesnės spalvos ženkleliais (19 pav.).

19 pav. Patyrimo ženkleliai

1921 m. gegužės mén. buvo pasiūlyta, kad „jei pageidaujama, patyrimo ženkleliai gali būti siuvami poromis ant dešinės rankovės, pradedant nuo rankovės viršaus. Tačiau, kur pageidaujama, jie vis tiek gali būti dėvimi kaip anksčiau, pradedant nuo rankovės apačios.

1926 m. senosios plokščios kietos skrybėlės buvo pakeistos minkšto veltinio skrybėlėmis, kurias galima ir susukti. Tais pačiais metais buvo pristatyti ir atnaujinti žemesnio kaklo marškiniai ir sijonai su nuo juosmens einančiomis dviem klostėmis, kurios suteikė papildomo patogumo. Nauji patyrimų ženkleliai plaunami neblunka, nedžo ir nedyla, todėl prisiuvus prie rankovės tapo daug lengviau prižiūrėti. 1933 m. odinės pirštinės tapo neprivalomomis uniformos dalimis, o 1934 m. pasiūlyta leisti vasarą susitikimų metu nedėvēti vilnonių kojinių.

Taigi 1935 m. uniforma buvo:

- Marškiniai ir sijonas - tamsiai mėlyna sarža arba medvilnė, su dviem užsegamomis kišenėmis ir petnešélémis; juodos kaulo sagos; arba vasariški šviesiai mėlynos medvilnės trumpomis rankovėmis.
- Plačkelnės – tamsiai mėlynos arba juodos spalvos.
- Kepurė - tamsiai mėlynas minkštasis veltinis; vasarą ir stovyklose mėlynai medvilninė kepurė.
- Kaklaraištis - trikampis, šviesiai mėlynos spalvos, dėvimas tvarkingai suvyniotas į siaurą sulenkta tvarstį, po apykakle, ne po antpečiais.
- Diržas - rudos odos, su oficialia sagtimi.
- Batai arba bateliai – juodi.
- Kojinės – juodos arba prie vasarinės uniformos tinkančios kojinės iki kulkšnies (šviesiai mėlynos arba baltos).
- Pečių mazgas - vadovų spalvos, ryšimas ant kairiojo peties.
- Emblema - vadovo gélė arba paukštis, dėvima ant kairės kišenės.
- Pavadinimo juostelė – skyriaus numeris, dėvima ant kairės rankos, uždengianti peties mazgo sandūrą su peties dirželiu.
- Sagė – ženklelis, nešiojamas ant laisvų kaklaraiščio galų.
- Plaukų juostelė - juoda arba tamsiai mėlyna. Plaukai turi būti supinti.

19 pav. Skautiška uniforma 1935 m.

20 pav. Skautės žygyje

Kadangi paradinę uniformą kelias dienas iš eilės buvo nepatogu dėvėti, 1932 m. balandį buvo pasiūlyti keli pakeitimai: stovyklose siūloma dėvėti marškinius trumpomis ar ilgomis rankovėmis, kibirėlio formos kepures, sijonai turėjo dengti kelius, o einant per kaimą gyvenvietę mūvėti kojines (išskyrus einant į paplūdimį). O nuo 1936 m., gavus stovyklos viršininko pritarimą, stovykloje vadovės galėjo dėvėti ir tamsiai mėlynus šortus.

Karo metais ir dar kurį laiką po jo buvo susiduriama su kai kurių medžiagų (veltinio, odos ir pan.) trūkumu. Dėl šios priežasties buvo neįmanoma išlaikyti vienodas vadovų uniformas, o skrybėles pakeitė jūreiviškos beretės.

Apie 1950 m., pasibaigus drabužių normavimui, uniforma vėl keitėsi (21 pav.):

buvo patvirtintos dvi alternatyvios uniformos:

- Šviesiai mėlyni marškiniai su dvejomis kišenėmis ir tamsiai mėlynas sijonas;
- Mėlyna suknelė.
- Megztinis – tamsiai mėlynas.
- Plačkelnės – tamsiai mėlynos spalvos.
- Beretė – tamsiai mėlyna, su išsiuvinėtu trilapiu virš kairės akies.
- Kaklaraištis – trikampis, šviesiai mėlynos spalvos, dėvimas tvarkingai suvyniotas į siaurą sulenkta tvarstį.
- Diržas - rudos odos, su oficialia sagtimi.
- Paltas – tamsiai mėlynas.
- Batai – rudi.
- Blauzdinės – vienetų nustatytos spalvos.
- Kojinės – baltos arba gelsvos (visas vienetas turi dėvēti vienos spalvos kojines).
- Pečių mazgas - vadovų spalvos, ryšimas ant kairiojo peties.
- Emblema - vadovo gėlė arba paukštis, dėvima ant kairės kišenės.
- Pavadinimo juostelė – skyriaus pavadinimas ir numeris, dėvima ant peties tiesiai virš peties mazgo.
- Plaukų juostelė - juoda arba tamsiai mėlyna. Plaukai turi būti supinti.

21 pav. Pokario skautės

Stovyklavimui ir, jei pageidaujama, vasaros susitikimams vadovai gali dėvęti:

- Šortus – tamsiai mėlyni (officialus modelis).
- Marškinėlius - mėlynus (kaip ir įprasta uniforma) arba atviru kaklu ir trumpomis rankovémis iš akytosios medžiagos; arba tik stovyklai: marškinėliai; arba stovyklu marškinius (officialus raštas ir spalva).
- Kepurė – dygsniuota, tamsiai mėlyna, medvilninė.

22 pav. Skautės stovyklos virtuvėje

23 pav. Skautės uniforma
1965 .

1965 m. rugsėjį patirtinta nauja vadovių palaidinė, pagaminta iš viskozės audinio, dėvima su mažu kaklaraiščiu, kuris abiejose pusėse buvo perneriamas pro po apykakle esančias kilpas ir buvo susegamas „Pažado“ ženkleliu. Palaidinė turėjo būti dėvima be diržo ar užleista ant diržo (kad jo nesimatytu).

„Nuo 1965 m. rugsėjo 1 d. vietoj marškinelių gali būti dėvima palaidinė (23 pav.). Šiuo atveju diržas nedėvimi. Diržas, jei dėvimas, turi būti po palaidine. Kaklaraištis perlenkiamas per pusę ir dėvimas kaip šalikėlis, dedamas po apykakle ir susegtas priekyje su vadovo ženkleliu.“

1966 m. rugpjūtis – „Vykdomasis komitetas sutiko, kad dabartinė palaidinė gali būti sukišama į sijono vidų, kaip alternatyva dėvėjimui lauke. Žinoma, seno tipo palaidinė turi būti dėvima tik ant sijono viršaus.

Nuo 1968 m. sausio – palaidinė ilgomis rankovėmis, kišenės su atvartais ir didesnė iškirptė. Seno tipo kaklaraiščius pakeis kaklaraištis, pagamintas iš aukščiausios kokybės medvilnės. Jis šiek tiek mažesnis už ankstesnį, jį reikia nešioti viena, o ne sulankstyta dvigubai. Kaklaraištis turi būti prispaustas, kad atrodytų plokščias, surištas mėlyna mova. Registracijos ženklelis turi būti dėvimas coliu žemiau movos. Turėtų būti siekiama išgauti tvarkingai prispaustą plokščią efektą.

1978 m. buvo jau galima įsigyti skirtingų odinių diržų, o 1981 m. vėl šiek tiek keitėsi vadovių uniforma: paprasta palaidinė be kišenių, įkišta į sijoną, kaklaraištis su rudos odos mova ir tamsiai mėlynos spalvos prie diržo tvirtinamu maišeliu, pakeičiančiu kišenes (24 pav.).

Taigi naujos vienodos gairės buvo tokios:

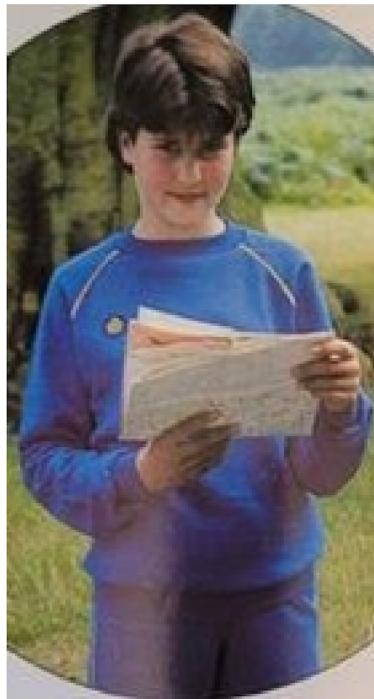
1) Uniforma:

- Palaidinės (dėvimos sukištos į sijono vidų) – mėlynos
- Kaklo skarelės - organizacijos spalva
- Mova – rudos odos arba virvelė
- Sijonas - tamsiai mėlynas
- Diržas (pasirinktinai) – rudas
- Diržo maišelis (pasirinktinai, nešiojamas kairėje) - tamsiai mėlynas
- Kepuraitė – tamsiai mėlyna
- Emblema – pagal draugovę
- Pavadinimo juosta - pagal registraciją
- Šalies arba apskrities ženklelis – šilkas arba drobė
- Pažado ženklelis – pauksuotas
- Kepurės ženklelis – išsiuvinėtas trilapis
- Kardiganas, megztinis arba megztinis su polo kaklu – tamsiai mėlynas

24 pav. Skautės uniforma, 1981 m.

- Paltas, sportinis megztinis, neperpučiama arba neperšlampama striukė – tamsiai mėlyna
- Pėdkelnės arba kojinės – neutralios
- Kojinės – baltos arba tamsiai mėlynos spalvos
- Batai arba mokykliniai sandalai – rudi, juodi arba tamsiai mėlyni
- Plaukų juostelė – tamsiai mėlyna arba juoda
- Plaukų segtukai – rudi.

2) Alternatyvi proginė uniforma (25 pav.):

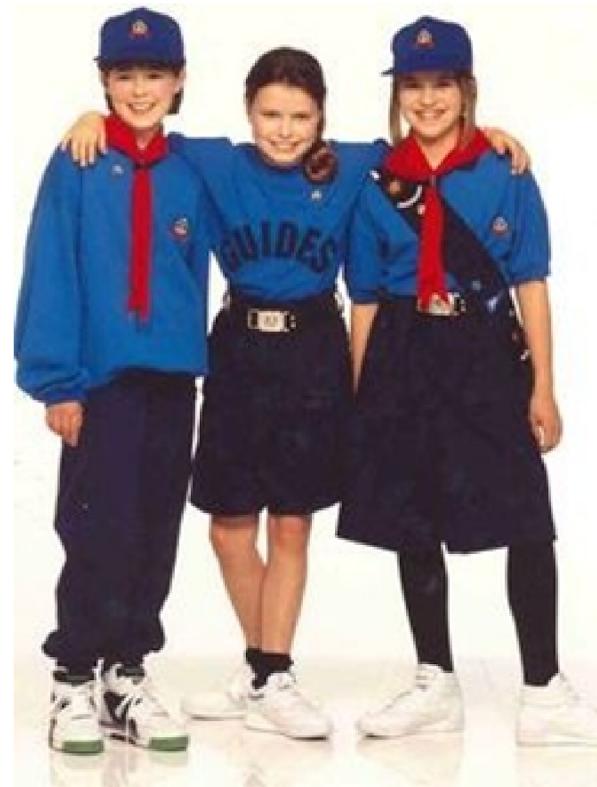
- Oficialus suknelės modelis – mėlyna, trumpomis rankovėmis, be kaklaraiščio
- Sijonas, šortai, džinsai arba kelnės – tamsiai mėlyni
- Marškiniai, oficialaus modelio palaidinė arba marškinėliai – mėlynos spalvos
- Sportinis kostiumas – karališkos mėlynos spalvos

25 pav. Alternatyvi skautės uniforma, 1981 m.

1987 m. vasarį pasirodė „laisvalaikio kostiumai“: mergaičių rudi su geltona apykakle, vadoviu mėlyni su geltonais apvadais. Iš esmės tai buvo megztinis ir bégimo kelnės.

1990 m. liepos mén. uniforma visiškai pasikeičia (26 pav.):

- Megztinis, džemperis – mėlynas
- Marškinėliai arba polo marškinėliai – mėlynos spalvos arba
- Marškiniai – džinsinio mėlynumo
- Bégimo kelnės arba kulotai – tamsiai mėlyni
- Juosta – tamsiai mėlyna su paaauksuotu segtuku
- Diržas - ruda oda
- Kepuraitė – mėlyna
- Kaklaraištis – vieneto spalva
- Mova - ruda oda

26 pav. Skaučių uniforma,
1990 m.

2000 m. vadovo uniforma vėl pasikeitė į mišrių ir tamsių atspalvių assortimentą, siūlantį megztinius, regbio marškinius ir marškinėlius, o vėliau – užtrauktuku užsegamą megztinį, tamsiai mėlynus polo, dryžuotus polo marškinėlius, sijonus, šortus ar kelnes.

Iki šių dienų didelių pasikeitimų uniformose nėra, tik 2023 m. buvo pristatyta naujasis priesaikos ženklielis (27 pav.).

27 pav. Priesaikos ženklielis

Jaunesniųjų skaučių uniformos raida Anglijoje

Pačioje jaunesniųjų skaučių (dar kitaip rožių pumpurų) veiklos pradžioje nebuvo jokių aiškių uniformos dėvėjimo instrukcijų. Todėl vadovėms dažnai tekdavo pačiomis interpretuoti. Buvo apibrėžti tamsiai mėlyni megztiniai ir sijonai bei tamsios „tammy” stiliaus kepurėlės, o žalvarinis jaunesniųjų skaučių pažado ženklelis buvo dėvimas ant skrybėlaitės.

28 pav. Jaunesniosios skautės

Kaip teigiamą 1914 m. birželio mėn. Girl Guide Gazette, "Rožių pumpuras negali dėvėti mergaičių vadovių uniformos kepurės. Ji taip pat negali dėvėti vadovo ženkliukų. Rožių pumpuras turi savo sagės ženklelį. Ji negali sveikintis trimis pirštais, nes rožės pumpuras turi duoti tik du pažadus, todėl jos ženklas yra dviejų pirštų iškėlimas. Rožių pumpuras negali turėti dangaus mėlynumo kaklaskarės, bet ji gali susirišti plaukus dangaus mėlynumo kaspinu. Kai Rožių pumpuras turi būti įregistruojamas, ji turi pasižadėti: Savo garbei pažadu, kad padarysiu viską, ką galiu:
1. Atlikti savo pareigą Dievui ir Karaliui ir 2. Kasdien ką nors padaryti gera."

28 pav. Jaunesniųios skautės
ženklelis

29 pav. „Brownie” ženklelis

1915 m. pakeitus pavadinimą į „Brownies“ (rudosios bitutės), buvo pakeista ir uniforma. Tu pačiu metu birželio mén. Girl Guides Gazette paskelbė, kad „Brownie sagė yra metalinė gilių sagė su raide B. Uniforma turi sudaryti rudas kombinezonas, sijonas ir megztinis arba olandiška palaidinė, rudas diržas, rudi batai ir kojinės, ruda plauku juostelė, ruda skrybélė su puošmena“. Tačiau nėra jokių įrodymų, kad būtų pagamintas ženklelis su raide B – išlikusiuose ženkliukuose pavaizduota tik gilė baltame fone, rudame žiede (29 pav.). Gilės ženkleliai buvo apvalūs celiuloidiniai diskai su skylutémis abiejose pusėse, todėl juos buvo galima prisiūti ir lengvai nuimti skalbimui.

Kurių laiką nebuvo sutariama dėl galutinio uniformų varianto, dėl jų spalvos (turėtų būti ruda ar mėlyna). Vadovai patys pasirinko sau priimtiniausią. Dauguma vienetų pasirinko paprasčiausią iš siūlomų variantų – ruda medvilninę suknelę su 3 arba 4 sagomis prie kaklo, prisiūtas prie krūtinės kišenes ir formą, kurią suteikia diržas, susegtas ties juosmeniu. Nors ir toliau kaip alternatyva buvo siūloma mėlyna spalva, 1921 m. jos naudojimas visiškai išnyko. Nuo tada mergaitės dėvėjo rudą uniformą.

30 pav. Mergaitės skautės 20 a. 2 dešimtmetis

Prie rudos suknelės buvo ryšimas į vadovų panašus perlenktas rudas kaklaraištis, dėvima kibirėlio formos šiaudinė, drobinė arba megzta vilnonė kepurė, mūvimos juodos kojinės. Nuo 1917 m. birželio mén. draugininkai buvo pervadinti į „Sixes“ (šešetukes), o jų emblemos buvo pakeistos iš medžių į elfų . 1918 m. sausį buvo pristatytos „Brownie“ tarnybinės žvaigždės ant rudo veltinio (31 pav.). 1919 m. rugpjūtį mažėjant karo laiku metalo trūkumui, laikinas audinio ženklelis buvo pakeistas žalvariniu segtuku, nešiojamu ant kaklaraiščio (32 pav.).

31 pav. Medžių elfo ženklelis
ant vilnonio audinio

32 pav. Žalvarinis medžių
elfo ženklelis

Taigi, 1918 m. patvirtinta uniforma buvo:

- Tunika – ruda arba tamsiai mėlyna su prisiūtomis kišenėmis (arba švarkelis ir kildintas sijonas).
- Plačkelnės – rudos arba tamsiai mėlynos spalvos.
- Kepuraitė arba skrybélė – megzta kepurė arba nendrinė skrybélė su ruda juoste.
- Diržas - ruda oda.
- Kaklaraištis – rudas trikampis.
- Batai – rudi.
- Plaukų juostelė - ruda.
- Ženkliukai - nešiojami ant kairės krūtinės pusės.

33 pav. Mergaičių skaučių uniforma 1918 m.

Per ateinančius 50 metų uniformų pakeitimai buvo nedideli. 1928 m. rugpjūčio mėn. prie „Brownie“ uniformos buvo pridėtos rudos kojinės arba kitos spalvos kojinės ir rudi batai, pristatyta 3 metų žvaigždutė (34 pav.), kurią buvo galima perkelti į vadovo uniformą. 1930 m. gruodžio mėn. „Brownie“ emblema buvo dėvima ant dešinės kišenės. 1931 m. spalį buvo paskelbta, kad "nauji austi ženkleliai yra neblunkantys ir skalbiams. Todėl, jei jie yra kruopščiai užsegti ant kombinezono rankovės, kai nauji, jų nereikia nuimti, kai drabužis skalbiamas. Tada neturėtų kilti jokių sunkumų dėl ženklelių nudilimo". 1934 m. balandį buvo pristatyta nauja „Brownie“ vasaros uniforma – suknelė trumpomis rankovėmis su V formos iškirpte, kurią buvo galima dėvėti su kaklaraiščiu arba be jo, taip pat nauja ruda stovyklų skrybėlė, kuri prisijungė prie esamų nendrinių skrybėlių ar megztų kepuraičių.

34 pav. Trimetė žvaigždutė,
1928 m.

Kurių laiką buvo alternatyva medvilninei suknelei buvo megztas megztinis su gilia atlenkiama apykakle ir „liemeninis sijonas“. Sijonas buvo tvirtinamas prie liemenės tipo plono audinio drabužio, kuris prie pečių turėjo sagų rinkinius. Sagų rinkiniai buvo išdėstyti ant pečių juostelių eilėmis, kad mergaitei augant būtų galima naudoti kitą komplektą, leidžiantį reguliuoti sijono ilgį, keisti kiek jo kabot po megztiniu. Šis pasirinkimas tapo nepopuliarius apie Antrajį pasaulinį karą, kai buvo pradėtas drabužių normavimas.

1938 m. sausio mén. buvo pristatyta galimybė šalia rudo dėvėti senus aukso spalvos kaklaraiščius, ir daugelis pasirinko ryškesnę spalvą. Taip pat buvo atsisakyta nendrinių skrybélių: dabar yra ruda megzta kepurė arba kibirelio tipo skrybėlė iš rudos medvilnės arba „melton“ audinio. O baltų kojinių variantas atsirado greta rudo blauzdinių ar kojinių. Buvo reikšmingas „Brownie“ įgūdžių ženklelių pakeitimas. Iki šiol jie buvo suskirstyti į keturias kategorijas, pažymėtas spalvomis, tačiau 1939 m. vasario mén. buvo paskelbta, kad „Kai dabartinės „Brownie“ ženklelių atsargos baigsis, šie ženkleliai bus išsiuvinėti auksu rudame fone“ (35 pav.).

35 pav. Įgūdžių ženklelis,
1939 m.

36 pav. „Pasižadėjimo ženklelis“,
1939 m.

„Pasižadėjimo ženkleli“ buvo pernelyg sudėtinga gaminti, todėl buvo pakeistas dizainas: išspaustas iš žalvario lakšto, pirmiausia pailgos formos 1940 m. (36 pav.), o po metų - ovalo formos, kurioje naudota mažiau žalvario. Panašu, kad pastarasis dizainas buvo naudojamas keletą metų po karo pabaigos.

37 pav. Skaučių
uniforma, 1967 m.

1957 m. buvo paskelbti po Antrojo pasaulinio karo nusistovėję nedideli pasikeitimai: iš uniformos dingo mėlyna spalva, kaklaraištis, trikampis rudas arba auksinis, taip pat į uniformą įtrauktos ir gelsvos kojinės. 1967 m. spalį buvo pristatyta nauja skaučių uniforma. „Brownies“ vis dar dėvėjo rudą medvilninę suknelę, bet dabar ryškesnio raudonai rudo atspalvio, o kišenės nuo krūtinės persikėlė į sijono priekį (37 pav.). Išėjo sudėtingas kaklaraiščio lankstymas, pasirinkus susiūtą geltoną kryžminę formą, kuri vietoje mazgo gale buvo užsegama aplink kaklą sagute.

38 pav. Skaučių
uniforma, 1978 m.

Šeštajame dešimtmetyje atsirado gelsvi marškinėliai, buvo dėvimi rudi šortai ar rudi džinsai, ruda suknelė trumpomis rankovėmis ir nebeliko kaklaraiščio. Aštuntajame dešimtmetyje buvo pristatyti geltoni marškinėliai su „Brownie“ logotipu (38 pav.).

1978 m. balandį uniformas papildė keli nauji elementai:

- Odiniai „Brownie“ diržai - maži ir dideli.
- Odinės diržinės piniginės.

Devintojo dešimtmečio pabaigoje vis didėjo spaudimas keisti uniformas visose amžiaus grupėse. Plonos medvilninės suknelės šalies pietuose buvo labai geros vasarą, tačiau daugumai „Brownie“ susitikimams vasarą netiko. 1990 m. Jeff Banks iš „Clothes Show“ sukūrė jį išgarsinusį visiškai naują uniformų dizainą (39 pav.). Vietoj vieno drabužio visiems, buvo įvairių drabužių derinys – polo marškinėliai, megztiniai, džemperiai ar striukės, bridžai arba sportinės kelnės, beisbolo kepuraitė ir juosta ženkleliams. 1998 m. nutarta leisti nešioti kaklaraištį. Jis nėra privalomas ir kiekvienas vienetas gali rinktis ne tik geltoną, o bet kurią vienetui priimtiną spalvą.

39 pav. Jeff Banks kurtas skautų uniformos modelis, 1990 m.

Mergaičių skaučių uniformos raida Amerikoje

40 pav. Juliette Gordon Low

1912 m. susitikimas su seru Robertu Baden-Powell, skautų įkūrėju, įkvėpė Juliette Gordon Low (1860–1927) tais pačiais metais įkurti mergaičių skaučių organizaciją Jungtinėse Amerikos Valstijose, kuri ir šiandien tarnauja milijonams merginų. Ji norėjo suteikti merginoms galimybę išbandyti naujus dalykus, su kuriais jos anksčiau nebuvo susidūrusios, pavyzdžiui, stovyklavimą, žygius pėsčiomis. Tuo metu, kai Jungtinėse Valstijose moterys neturėjo teisės balsuoti, skautai iš naujo apibrėžė tai, kas įmanoma pačioms mergaitėms. Už atkaklų tikėjimą visų merginų potencialu ir jų individualiu augimu, charakterio ir savarankiškumo ugdymo svarba, Juliette yra pripažinta pasaulinio judėjimo, pakeitusio pasaulį, įkūrėja ir puoselėtoja.

Juliette iš savo namų paskambino pusėserei ir pranešė:
„Turiu kai ką Savanos, visos Amerikos ir viso pasaulio
merginoms, ir mes tai pradėsime šūvakar!“

Šiuo pirmuoju nedideliu būreliu, sudarytu iš 18
kultūriškai ir etniškai skirtingu merginų, Juliette
sulaužė to meto tradicijas: siekdama užtikrinti, kad
visos mergaitės, išskaitant turinčias vadinamąsi
negalias, turėtų vietą augti ir tobulinti savo vadovavimo
įgūdžius, peržengė klasių, kultūrines ir etnines ribas.
Naudodama savo įgimtą talentą rinkti lėšas ir palaikyti
ryšius su visuomene, kartu su didžiulių draugų ir
rémęjų tinklu, ji aistringai ir ryžtingai vadovavo
merginoms skautėms, užtikrindama, kad visada būtų
vadovaujamosi merginų patirtimi.

Nors misija ugdyti drąsias, pasitikinčias, darančias
pasaulį geresniu merginas išlieka, tačiau jų išvaizda
laikui bégant šiek tiek pasikeitė.

41 pav. Skaučių mergaičių vadovė

42 pav. Juliette Gordon Low su dviem skautėmis

Po 1912 m. įvykusio susitikimo su Robertu Baden-Powell, kuris 1911 m. Anglicoje subūrė skautus berniukus ir skaučių mergaičių vadoves, Juliette Gordon Low surengė pirmajį merginų vadovių būrio susitikimą Savanoje, Džordžijos valstijoje. 1913 m. Jungtinėse Amerikos Valstijose uniformos buvo modeliuojamos pagal Anglijos mergaičių vadovių modelius. Jas sudarė naminės tamsiai mėlynos vidutinio dydžio palaidinės ir sijonai su satino kaklaraiščiais, veltinio kampanijos kepuraitės ir juodos kojinės.

1914 m. tamsiai mėlynos uniformos buvo pakeistos į chaki spalvos versijas, nes nariai paprašė uniformą, labiau tinkančią žygiams, stovyklavimui ir įvairiems darbams (43 pav.). Iki 1919 m. buvo dėvima dviejų rūsių uniforma: arba suknelė, arba sijonas su palaidine. Kiekviena apranga buvo papuošta žiedais, kaklaraiščiu ir kepure.

43 pav. Skaučių uniforma, 1914 m.

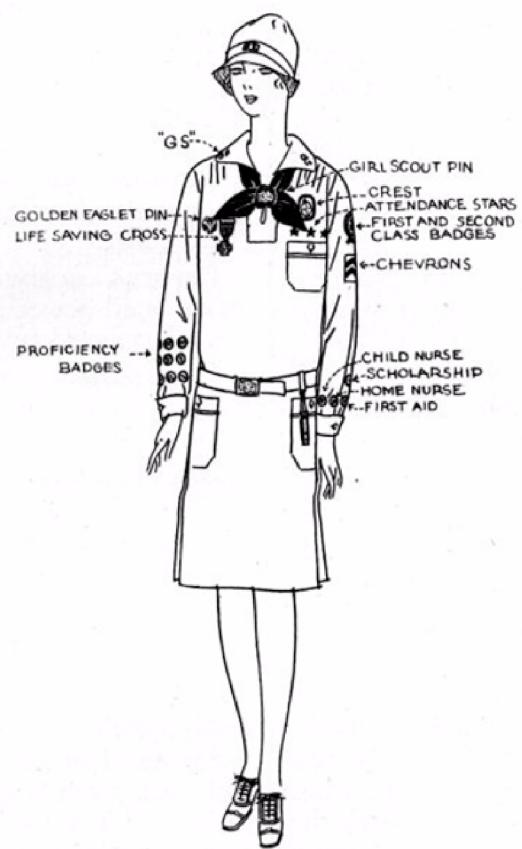
44 pav. Trilapis ženklielis, 1914-1915 m.

1914 m. Juliette Gordon Low užpatentavo trilapio dobilo formos ženkliuką (44 pav.). Trys lapeliai simbolizuoją skaučių pasižadėjimus: 1) tarnauti Dievui ir savo šaliai, 2) visada padėti žmonėms ir 3) gyventi pagal skautų priesakus. Erelis laikomas stiprybės ir pergalės simboliu, o skydas ant erelio krūtinės reiškia pasitikėjimą savimi. Dešinės kojos nagais erelis laiko alyvmedžio šakele, taikos simbolį, o kairės – strėlių kotus, galios simbolius. I dešinę pusę pasukta galva yra garbės padėtis, taikos simbolis. Erelis ir skydas, esantys trilapyje, reiškia, kad Skautės yra pasirengusios tarnauti savo šaliai.

Nuo 1920 m. mergaičių skaučių judėjimas išsiplėtė už Jungtinių Valstijų ribų, skautiški būriai formavosi Kinijoje, Sirijoje ir Meksikoje. Tuo metu skaučių vadovės dažniausiai dėvėjo saržos (smulkaus diagonalinio pynimo medvilninio arba šilkinio audinio) ar pusvilnės tamsios chaki spalvos uniformas su pritaikytais marškiniais ir šilkiniu kaklaraiščiu. Po mazgu buvo segimas trilapis ženkliukas. Dauguma pirmųjų uniformų buvo pačių siūtos, o mergaitėms buvo išduodamos tik oficialios sagos (45 pav.). 1928 m., siekiant pakeisti anksčiau dėvėtas chaki spalvos uniformas, buvo priimtos naujos „Girl Scout Green“ uniformos (46 pav.).

45 pav. Uniformos sagos, 1920 m.

46 pav. Skaučių uniforma, 1928 m.

Didžiojo ekonominio nuosmukio laikais skautės padėjo teikti pagalbą rinkdamos maistą ir drabužius, gamindamos antklodes, droždamos medinius žaislus ir teikdamos pagalbą ligoninėse. Buvo suvienodintos uniformos, o skautų būrių nariai pradėjo dėvėti beretes – labai madingą aksesuarą 30-ujų pradžioje (47 pav.). Naujo pilkai žallo uniformų audinio įvedimas pirmą kartą pažymėjo, kad žalia spalva buvo susieta su mergaičių skautavimu. Tai taip pat buvo pirmas kartas, kai suaugusieji vilkėjo visiškai kitokio stiliaus uniformą nei mergaitės. 1935 metais buvo pakeista iškirptė, pridėtas užtrauktukas ir atsisakyta kuklumo dangalo*. 1938 m. skautų programa buvo reorganizuota į tris atskiras grupes: „Brownie“ mergaitės skautės (7-9 m.), vidurinio lygmens (10-13 m.) ir vyresniosios skautės (14-17 m.).

*Audinio dangalas, dedamas po V tipo iškirpte pridengti krūtinei.

47 pav. Skaučių uniforma, 1930 m.

Jungtinės Valstijos į Antrajį pasaulinį karą įsitraukė tik po Perl Harboro bombardavimo 1941 m. Pirmoje 1940-ųjų pusėje skautės mergaitės ir jų šeimos sodino Pergalės sodus, rinko riebalus ir metalo laužą, teikė dviračių kurjeriuų paslaugas, siuvo ir rinko drabužius, normavo cukrų, kavą, gumą ir benziną, taip siekiant išsaugoti ištaklius karo reikmėms. Antrojo pasaulinio karo metais dėl audinių trūkumo mergaičių skaučių uniformų išvaizda iš esmės nepasikeitė. Vidurinio amžiaus grupės ir vyresniosios skautės ir toliau dévėjo žalias sukneles su geltonais kaklaraiščiais. Tuo tarpu jauniausiosios skautės vilkėjo rudas marškiniai tipo sukneles trumpomis rankovėmis. Dėl karo metu buvusio metalo naudojimo apribojimų uniformų užtrauktukai buvo pakeisti priekinėmis sagomis.

48 pav. Juliette Gordon Low dukterėčia
Daisy Gordon Lawrence su trimis
jaunomis skautėmis, 1948 m.

Iki šeštojo dešimtmečio mergaičių skaučių judėjimas buvo stipriai įsitvirtinęs, tame dalyvavo 1,5 milijono mergaičių ir suaugusių savanorių. Organizacija ir toliau siekė ištraukties, o Martinas Lutheris Kingas jaunesnysis skautus apibūdino kaip „desegregacijos jėgą“. Dizaineris Mainbocher, tuo metu populiaru aukštostosios mados amerikietiška etiketė, sukūrė uniformą vyresnybei, kurią sudarė trumpomis rankovėmis suknelė, tamsiai žalias karvės odos diržas ir užjūrio stiliaus skrybélė. Jaunesnės skautės turėjo dėvėti palaidinę, sijoną, skautišką beretę ir Vindzoro kaklaraištį. „Brownie“ uniformos buvo atnaujintos sijonais su šešiais įsiuvais. Tame pačiame amžiuje pirmą kartą buvo pristatyta ir ženklelių juosta, pakeitusi ankstesnį būdą siūti ženklelius ant uniformų rankovių.

49 pav. Skaučių uniforma, 1963 m.

1963 m. mergaitės buvo perskirstytos į keturis amžiaus lygius: Brownies, Juniors, Cadettes ir Seniors. Kiekvienas amžiaus tarpsnis buvo išskirtinis, stilingas, vyresnių merginų uniformos buvo panašios į tos pačios eros stiuardesės aprangą. Pridėtos reguliuojamos žalios beretės, kurias sukūrė Niujorko skrybélių dizainerė Miss Emmé. Iki 1969 m. narių skaičius pasiekė visų laikų rekordą – 3,9 mln.

50 pav. Pat Nixon su skautėmis, 1990 m.

Devintajame dešimtmetyje įvyko daugiau pokyčių Amerikos socialiniame, politiniame ir ekonominime gyvenime. Moterys tapo įprastos darbo vietoje, atsirado naujų technologijų, o JAV pasveikino Šaltojo karo pabaigą. „Girl Scouts“ išleido serią „Šiuolaikinės problemos“, kurioje buvo nagrinėjamos kai kurios tuo metu iškilusiomis rimčiausiomis paauglių

mergaičių problemomis, išskaitant narkotikų vartojimą, prievertą prieš vaikus ir paauglių nėštumą. 1983 m. GSUSA pradėjo programą „Girl Scout Daisy“, skirtą 5 metų mergaitėms arba mergaitėms darželyje. Naujas uniformas sukūrė Mados šlovės muziejaus narys Billas Blassas, ištraukės „kelly“ žalią spalvą, kad atitiktų dešimtmečio tendencijas. Kiti papildymai buvo nauji švarkeliai ir suknelės nuleistais pečiais, taip pat žalios, baltos ir mėlynos spalvos palaidinės.

1984 m., išaugus susidomėjimui organizacija, jaunoms 5 metų mergaitėms buvo įvestas „Daisy“ lygmuo. Šios merginos vilkėjo paprastą tuniką ir narystės segtuką kaip uniformą. Ši tunika ir šiandien gali būti naudojama parodyti savo ženkleliams.

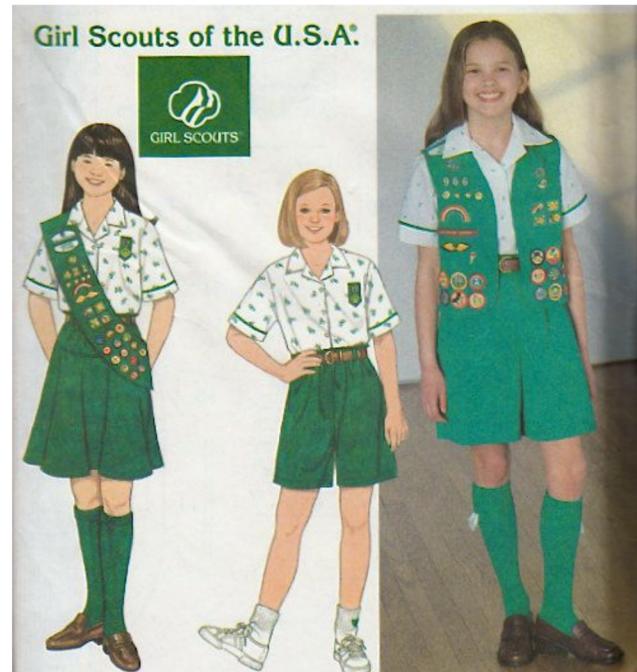

51 pav. Jaunujų skaučių „Daisy“ uniforma, 1984 m.

1993 m. „Daisy“ uniforma buvo atnaujinta iki dviejų variantų: originali mėlyna tunika, kojinės iki kelių ir balti šortai arba balti marškinėliai trumpomis rankovėmis su pūsta šilkografija ir šortai. Buvo pristatytos „Brownie“ uniformos, o merginos galėjo rinktis šviesiai mėlynus „chambray“ marškinius, geltoną megztą viršutinę dalį, vakarietišką diržą, geltoną kaklaraištį su juoste, rudą kepure, vientisą gélėtą džemperį, kakavinės rudos spalvos kelnes arba megztą sijoną. „Brownie“ savo skiriamiesiems ženklams pasirinko arba liemenę, arba juostą.

1994 m. „Junior“ uniformos pasižymėjo drąsiu stiliumi, ryškiomis spalvomis ir derančiomis atskiromis detalėmis. Balta palaidinė su nefrito žalios spalvos „GS“ išsklaidytu spaudu buvo dėvima su nefrito žalumo sijonu arba šortais, rudu odiniu diržu ir emblemų juosta arba liemene (52 pav.).

1995 m. „Cadette“ ir „Senior“ skaučių uniformas sudarė karališkai mėlynas sijonas arba šortai, balta palaidinė su karališkai mėlynomis, geltonomis ir žaliomis juostelėmis, rankovėmis ir emblemų liemenės arba juostos.

52 pav. Skaučių uniforma, XX a. pab.

53 pav. Skaučių uniforma, XXI a. prad.

Pirminė Juliette Gordon Low vizija apie mergaičių organizaciją, kuri akcentavo įtrauktį, užsiémimus lauke, pasitikėjimą savimi ir paslaugumą išlieka ir šiandien. Per mergaičių skaučių lyderystės patirtį – įtraukiančią, sudėtingą ir smagiu užsiémimui rinkinį, pavyzdžiui, ženklelius, nuostabias keliones, sausainių pardavimą, mokslo tyrinėjimą, buvimą lauke ir bendruomenės paslaugų projektus – mes vis tiek ruošiame merginas lyderiauti visą gyvenimą, sėkmei ir nuotykiams.

Lietuviškos skautų uniformos istorija

Skautų judėjimas sunkiai tvirtinosi Lietuvoje. Po Pirmojo pasaulinio karo, kada skautai jau buvo gerai žinomi visuose kraštuose, Lietuvoje nebuvo sėlygū jiems atsirasti. Štai kodėl pirmoji lietuvių skautų organizacija įsikūrė tolimame Voroneže, kur buvo nublokštос kelios lietuvių mokyklos.

„Mes, dešimt lietuvių moksleivių, sudarėm dramos ratelį, kuriam vadovavo leitenantas Jonas Šlepėtys. Vaidinom Taganroge ir Rostove. Įstojau į Lietuvos liaudies sajungos Taganrogo skyrių, kur mane išrinko raštvedžiu... Daug mano draugų gimnazistų buvo skautai. Pradėjau domėtis jų idėjomis, principais, darbu. 1917-ųjų rugpjūtį įstojau į lietuvių M. Yčo gimnaziją Voroneže. Moksleivių ateitininkų susirinkime skaiciau paskaitą apie skautų siekius, ideologiją, uniformą, ženklus. Po susirinkimo prisistatė aštuonios mergaitės ir devyni jaunuoliai 15-19 metų. Tuoj sudarytos dvi (skaučių ir skautų) skiltys – mišri draugovė“, - prisimena pirmos mišrios lietuvių draugovės įkūrėjas Petras Jurgelevičius - Jurgėla knygoje Lietuviškoji skautija (1975). Skautų skiltininku ir draugovės adjutantu buvo Kostas Vaitkus.

Kai kuriuose kraštuose skautai pasivadino žvalgais, lenkai – harcerais (harcerzy). Lenkų pavyzdžiu P.Jurgėla pasirinko vyčių vardą, organizacijos ženklu tapo Vytis. Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras M. Biržiška buvo daug girdėjęs apie skautybę ir siekė, kad svetur prasidėjęs skautiškas lietuvių sajūdis būtų tėsiamas ir Lietuvoje. 1918 metų lapkričio 1 dieną Vilniaus Vytauto gimnazijoje (direktorius Mykolas Biržiška), kur tuo metu mokėsi P. Jurgelevičius, įvyko Vilniaus lietuvių skautų bei skaučių draugovės pirmoji sueiga. Ši diena laikoma Lietuvos skautų organizacijos įkūrimo diena, o Jurgėla – jos įkūrėju. 1919-ųjų pavasarį jau buvo 40 skaučių ir 80 skautų (12-20 metų). Skautų dvasios vadovu paskirtas gimnazijos kapelionas kunigas Kristupas Čibiras. Iki 1935 m. kovo 9 d. skautai ir skautės veikė kartu.

54 pav. Petras Jurgeliavičius-Jurgėla

Kreiptasi į rašomosios lietuvių kalbos tėvą J. Jablonskį. Jis pasvarstės sukurė ir pasiūlė naujus skautiškus pavadinimus: skautas, skautė, skautininkas(-ė) ir kt. Taip pat palapinė, lapinė, laužas, sueiga, šūkis, budék, ižodis bei ižadas, iškyla. Skautiškai auklybai J. Jablonskis pasiūlė: skautybė, skautystė, skautysta. Skautiška uniforma dar nebuvo apibrėžta. Daug skautų nešiojo tautines juostas. Vadovai – švilpuką su šilkine virvele, kurios galai buvo įleisti į viršutines kišenes. Švilpukas buvo naudojamas sutartinėms komandoms. Visi skautai ir skautės nešiojo sidabrinį Vytį apskritame dughelyje, kurio spalva galėjo būti įvairi: skauto(-ės) – geltona, paskautininkio – raudona, skautininko – žalia. Prie kairiojo peties nešiojo prisegtus kaspinukus, kurie žymėjo patyrimo laipsnį: III laipsnio – raudoną, II – žalią, I – raudoną, žalią, geltoną.

1919 metų vasarį mišrią skiltį Kaune įkūrė ir jai vadovavo Kostas Vaitkus. Anuomet karininkai turėjo vilkėti uniformą ir netarnybų metu, todėl skautų žygavimas Laisvės alėja ar iškilmingas pasirodymas Vytauto parke karininkui vadovaujant buvo neįprastas vaizdas ir susilaukdavo kai kurių karininkų pašaipos: „Ar karininkui tinka su vaikais žaisti?“ „Sie vaikai atsakys savo darbais, kai Lietuvos vyrais taps,“ - toks buvo atsakymas. 1925 metų balandį Karininkų ramovėje įvyko visuotinis LSRD (Lietuvos skautams remti draugija) atstovų suvažiavimas, kuris nutarė prašyti Prezidentą A. Stulginskį priimti Lietuvos skautiją Prezidento globon. Mielai sutikęs globoti skautiją Prezidentas tapo tikruoju šios organizacijos nariu.

Pirmasis skautų ženklelis buvo sidabrinis vytis apskritime, nešiotas ant krūtinės (55 pav.). 1920 m. P. Jurgeliavičius skautų ženklelių aprašė kaip tris lelijos lapelius. Tai buvo pasaulinio skautų judėjimo ženklelis, kurio vidurinis lapelis reiškė kompaso rodyklę, rodančią tikrajį skauto kelią. Susikūrus Lietuvos skautų asociacijai 1922 m. balandžio pabaigoje – gegužės mėnesio pradžioje, laikinasis vyriausias šstabas patvirtino naują asociacijos ženkleli – lelja ant Vyčio (dvigubo) kryžiaus (56 pav.). Taip pat buvo priimtas ir kitas ženklelis – lelja su Vyčio (dvigubu) kryžiumi viduriniame lapelyje. Jis turėjo būti nešiojamas virš kairiosios marškinėlių ar švarko kišenės. Lelija nešiota ir skrybėlėje: II laipsnio skautai nešiojo varinį ženkleli, I laipsnio – žalvarinį, skiltininkas, paskiltininkas, skautininkas ir vyresnysis skautininkas – sidabrinį, vyriausasis skautininkas – auksinį. Priklausomai nuo užimamų pareigu, po ženkleliu buvo dedama spalvota rozetė arba spalvotas kryžius.

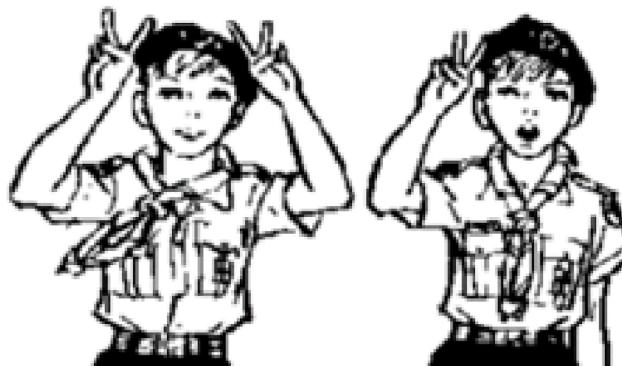

55 pav. Lietuvos skautų asociacijos ir broljos ženklelis
1922 - 1929 m.

56 pav. Lietuvos skautų asociacijos ženklelis, 1922 -
1925 m.

1922 m. pirmą kartą buvo nustatyta skautų uniforma. O 1923 m. rugsėjo mén. „Skautų aide“ buvo aprašyta vilkiukų uniforma: vilkiukai dėvi tamsiai žaliaj palaidinę, trumpus mėlynus arba žalius šortus, kojines žemiau kelių, skrybélę su geltona juoste ir gaujos spalvos kaklaraištį. Vilkiukai rikiuotéje ar sueigoje saliutavo abiem rankomis, pridédami du praskéstus pirštus prie galvos, taip imituojant vilko ausis (57 pav.). Paprastas saliutas buvo atliekamas dešine ranka susitikus ar kalbant su viršininku. Pusiau saliutas – skirtas sveikintis vilkiukams tarp savęs ir buvo atliekamas tokiu pat būdu ranką pakeliant iki peties.

57 pav. Vilkiukų saliutas

58 pav. Alytaus skautai

1925 m. „Skautų aido“ nr. 19 paskelbta Lietuvos skautų asociacijos vyriausio štabo nustatyta Lietuvos skautų uniforma. Vasarinę skauto uniformą sudaro:

- Skrybėlė – fetra su plačiais kraštais ir dirželiu;
- Marškiniai – chaki spalvos flaneliniai ar paprasto audinio, dviejų 16×12 cm kišenių (arba proporcingai ūgiui) su uždangalėliais ir 3 cm pločio raukšle per viduri, su plačiai atversta apykakle, kurios kampai prisegti sagomis, antpečiai, kurių plotis apačioje prie rankovės 3 cm, o viršuje 2,5 cm, rankovės su rankogaliais, susegamais dviem sagomis: viena užsega apirankę, o kita – iškirpimą. Skauto marškiniai sukišami į kelnas;
- Kelnės – aukščiau kelių, plačios, tamsiai mėlynos ar chaki spalvos, su keturiomis diržui skirtomis kilpomis;
- Diržas – rudos spalvos;
- Kojinės – sportinės, viršuj prie kelių atraitotos;
- Pusbačiai;
- Kaklaraištis – ne mažesnis 80×80 cm, draugovės spalvos (negali būti raudonos ir žalios spalvos), surišamas mazgu ar suveriamas į žiedą, paliekant nugaroje nedidelį trikampį, iš vieno galo surišamas mazgelis (ne stovyklose galima nešioti tautinę draugovės spalvos juostelę);
- Kaspinai – 4 vilnoniai, nešiojami ant kairiojo peties, 18 cm ilgio ir 1,5 cm pločio, skilties spalvos, su skilties eilės numeriu, išsiūtu raudonais siūlais ant chaki spalvos juostelės, iš antro nuo viršaus kaspino per 2,5 cm nuo apačios surišamas mazgelis (mazgelis atrišamas garbės skautui).

Žieminės uniformos kepurė chaki spalvos valtukė (pilotė) su dviem 1 cm pločio viršuj kryžmai prisiūtais draugovės spalvos kaspinėliais, kelnės žemiau kelių ir dviem sagomis susegamos, kojinės arba bintai tos pačios arba tamsesnės spalvos, apsiaustas aukščiau kelių chaki spalvos, susegamas su kilpomis ir sagomis.

59 pav. Metinė žvaigždutė,
1925 m.

60 pav. Penkiamečių
žvaigždutė, 1925 m.

Visų laipsnių skautai dešinės kišenės viršuje dévėjo ant chaki spalvos kaspinėlio raudonai 1 cm aukščio raidėmis išsiūtą miesto pavadinimą, ant dešinės kišenės raukšlės vidurio segėjo draugovės numerį.

O taip pat 1925 m. įvestos metų buvimo organizacijoje žvaigždutės. Jų skaičius reiškia, kiek metų skautas išbuvo organizacijoje ir segama virš kairės kišenės. Metinės žvaigždutės (59 pav.) buvo balto metalo trikampiai, o penkerių metų – to paties metalo trikampėliai apskritime (60 pav.). Kiekviena žvaigždutė segama prie atskiro chaki spalvos fono. Norint pažymeti paskautininko ir skautininko laipsnyje išbūtų metų skaičių, žvaigždutės dedamos tuos laipsnius pažyminčiu spalvų fone.

II-o laipsnio skautas, davęs ižodį turėjo teisę dėvėti kepurės priešakyje Lietuvos skautų asociacijos oksiduotą ženklelių ir marškininių kairės kišenės raukšlės apačioj gulsčiai prisiūtą 1 cm atstumu nuo apačios raudoną 1 cm pločio juostelę. II-o laipsnio skautas, be III-o laipsnio ženklu, turėjo teisę dėvėti virš tos pačios kišenės raudonos spalvos juostelės žalią juostelę. I-o laipsnio skautas, be II-o laipsnio ženklu, dėvėjo virš tos pačios kišenės raudonos, žalios ir geltonos spalvos juostelę. Paskautininkas ant dešinės kišenės dešiniame šone dėvėjo 8 cm ilgio ir 1 cm pločio stačiai prisiūtą draugovės spalvos juostelę. Skiltininkas kepurėje segėjo Lietuvos skautų asociacijos ženklelių ir dėvėjo dvi abiejuose dešinės kišenės šonuose tos pačios spalvos ir to paties dydžio stačiai prisiūtas juosteles. Vyresnysis skiltininkas dėvi tuos pačius ženklus, kaip ir skiltininkas, ir dešinės kišenės raukšlės viduryje trečią tos pačios spalvos ir tokio pat dydžio juostelę.

Atskirai buvo išskirta skautininko uniforma. Vasarinę jo uniformą sudarė:

- Fetra;
- Frenčas (uniforminis švarkas) – chaki spalvos, atvira apykakle, su tos pačios medžiagos dirželiu;
- Kelnės – tos pačios spalvos pusiau galifės (arba trumpos);
- Kojinės – skautiškos, bintai arba vengerkos (aulinis apavas);
- Kaspinai – 4 vilnoniai, balti, dėvimi kaip ir skautų;
- Kaklaraištis – paskautininkams raudonas, skautininkams žalias;
- Marškiniai – dėvēti po frenču arba vieni.

Žiemą buvo dėvimas tokis pat kaip skautų apsiaustas, o kepurė – valtukė su dviem viršuje kryžmai prisiūtais 1 cm pločio sidabrinės spalvos kaspinėliais.

Paskautininkas sidabrinį Lietuvos skautų asociacijos ženklelių dėvėjo ant raudonos rozetės, skautininkas – ant žalios, o vyr. skautininkas – ant mėlynos. Vyriausias skautininkas auksinį ženklelių dėvėjo ant sidabrinės, o Lietuvos skautų asociacijos Šefas – ant auksinės rozetės.

Pareigas einantys skautai taip pat turėjo specialius ženklelius:

- *Draugininkas*. Skautininkai be jų laipsnių rozečių dėvi po apačia dar žalią rozetę. Neturių skautininko laipsnio, bet einą draugininko pareigas, ant kairės rankovės dėvi du žalius kampus ir žalią švilpuko virvutę.
- *Draugovės adjutantas*. Skautininkas be savo spalvos dar dėvi raudoną rozetę, o skautas, einąs adjutanto pareigas, ant kairės rankovės dėvi vieną žalią kampą ir žalią švilpuko virvutę.
- *Tuntininkas*. Skautininkai be jų laipsnių rozečių dėvi po apačia dar mėlyną rozetę. Ne skautininkai – ant kairės rankovės dėvi du auksinius kampus ir auksinę švilpuko virvutę.
- *Tunto adjutantas*. Skautininkai – be savo, dar violetinę rozetę, o ne skautininkai – vieną auksinį kampą ant kairės rankovės ir sidabrinę švilpuko virvutę. Draugovių adjutantai paskautininkai nedėvi antros raudonos rozetės.

Vilkiukų ir paukštyčių uniforma

61 pav. Penkiamečių žvaigždutė, 1925 m.

1926 m. „Skautų aido“ 5-6 numeryje buvo pristatyti vilkiukų ir paukštyčių uniformos reikalavimų atnaujinimai (61 pav.). Vilkiukų kepuraitės (džokeikos) buvo tamsiai mėlynos spalvos, mažytės, nuo viršugalvio apdengiančios vos $\frac{3}{4}$ galvos, susiūtos iš 6 trikampių, priekyje su mažyčiu snapeliu, ant kurio guli sutraukiamas dirželis, kurį galima buvo nuleisti po kaklu prilaikyti nuo vėjo. Marškiniai (bliuzė) tamsiai mėlynos spalvos, apačioje sutraukti su guma, kairiame šone viena kišenė su atvartu.

Apykaklė keturkampė, apvedžiota trimis eilėmis 7,5 mm pločio baltais dirželiai, rankovės su rankogaliais ir dviem sagomis. Šortai buvo tamsiai mėlyni, platūs, prilaikomi arba petnešomis, arba specialia prisiūta liemenėle. Kaklaraištis buvo 75 cm ilgio būrelio spalvos trikampis. Vilkiuko baltą ženklelių (vilko galvą), 4 cm kraštinės ilgio būrelio spalvos ant trikampį ant kairės rankovės ir kaklaraištį galéjo ryšėti tik išlaikę vienausio kvotimą. Išlaikius dviausio kvotimus lygiagrečiai trikampio pagrindui buvo prisiuvama juodos arba tamsiai mėlynos spalvos 0,5 – 1 mm storio per vidurių sumegzta į mazgą (kurį skautai riša ant kaklaraiščio) virvutė.

Būrelio vadas (šešetininkas) žemiau trikampio nešiojo dar 2 baltas juosteles ir ant žalios virvelės (gali būti ir kita spalva) švilpuką. Būrelio vado padėjėjas (pašešetininkas) taip pat ant virvutės turėjo švilpuką, o po trikampiu turėjo vieną baltą juostelę. Patyres vilkas prie skautų uniformos dėvėjo dar geltonos spalvos ženklelių – vilko galvą. O jo padėjėjas dėvėjo ženklelių vilko galvą ant tamsiai mėlynos spalvos padelio.

Paukštyčių kepuraitė – tamsiai mėlynos spalvos panama, palaidinė tokia pat kaip vilkiukų marškiniai, sijonas tamsiai mėlynas klostuotas ar rauktas, o vietoj kaklaraiščio ryšėjo tautinių spalvų juostelę. Paukštyčių ir jų vadovų laipsnių ženkliai tokie pat kaip vilkiukų ir jų vadovų, tik vietoj vilkiuko ženklelio jos nešiojo paukštyčių ženklelius.

1934 m. vilkiukai ir paukštytės buvo pervaadinti į jaunesniuosius skautus. Šiuos pasikeitimų lydėjo ir atnaujintos uniformos. Tieki berniukai, tieki mergaitės nešiojo besiūles tamsiai mėlynos spalvos beretes. Uždėta ant galvos kepuraitė turėjo būti patraukiama į dešinę pusę. Taip pat buvo suvienodinti visi jaunesniųjų skautų kaklaraičiai – raudonos spalvos statieji lygiašoniai 70 cm ilgio statinių trikampiai. Berniukų marškiniai tapo sukišami į kelnes, su 9 cm pločio angliska apykakle. Ant marškinių jau yra dvi kišenės: 9 cm pločio ir 10 cm ilgio, su 2 cm pločio raukšle per vidurį ir 4 cm pločio per vidurį bei 2 cm pločio kraštuose uždangalu. Kišenių viršaus atstumas nuo apykaklės 10 cm, o vienos nuo kitos – 9 cm. Rankovės ilgos, rankogaliai 6 cm pločio užsegami 1 saga. Antpečiai buvo platėjantys (4 cm pločio prie rankovės ir 2,5 cm gale) ir prisegami saga. Prie kairiojo antpečio buvo pasiuvama užmaunama antpečio kilpa skilčių juostelėms prisiūti. Mergaičių marškiniai buvo praktiskai identiški, skyrėsi tik tuo, kad apačioje buvo suraukti gumele. Berniukai dėvėjo tokio pat audinio kaip marškiniai trumpas, aukščiau kelių, prie marškinių 4 sagomis prisegamas ir diržu sujuosiamas (diržui keturios 2 cm pločio kilpos) kelnes. Jų užpakalyje buvo kišenių angos iš viršaus pridengiamos 2 cm pločio užsegamu uždangalu. Kelnių blauzdos plotis – 46 cm. Mergaitės nešiojo tokio pat audinio rauktą, aukščiau kelių, prie liemenės prisiūta sijoną. Jaunesniųjų skautų kojinės (žiemą virš kelių, vasarą iki kelių) ir batai buvo juodi (vasarą mergaitės galėjo aveti sandaliukus).

62 pav. Jaunesniųjų
skautų vadų ženklelis,
1935 - 1940 m.m.

1935 m. buvo parengtas ir naujų ženklelių projektas – paukštytė-tulpė apskritime (62 pav.). Tuę pačių metų rugsėjo 15 d. buvo patvirtintas metalinio ženklelio pavyzdys ir nutarta pagaminti geltonus (bronzinius) visiems ir baltus (sidabruotus) ženklelius vadams. Juos segėjo kairėje pusėje ties smilkiniu 1 cm nuo krašto. Jaunesniems skautams buvo pagaminti ir dar vieni metaliniai ženkleliai – numeriai. Iš uniformos aprašymo matyti, kad romeniškais numeriais ant dešinės kišenės buvo žymimos draugovės. Aprašyme taip pat nurodyta, kad toks numeris kartu su vietovės pavadinimu išsiuvamas raudonais siūlais ant dešinės rankovės viršaus. Tad ar metaliniai ženkleliai-numeriai buvo oficialiai naudoti, ar tai buvo tik projektas – néra žinoma. Taip pat buvo nustatyta, kad ant kairės rankovės nuo alkūnės aukštyn siuvami rombo formos (kraštinės ilgis 2 cm) tamsiai mėlyno audinio su raudonai išsiuvinėtais kraštais specialybių ženkli. Draugovės vado pavaduotojas (adjutantas) ir skiltininkas nešiojo atitinkamai baltas ir raudonas švilpuko virvutes. Jos buvo tokio ilgumo, kad sumezgus mazgą būtų nusvirusios sulig kišenės apačia.

Virvutės būdavo dedamos ant kaklo po marškiniai apykakle, mazgą surišant kišenės viršaus lygyje, o švilpuką laikant kairiojoje kišenėje. Be virvutės skiltininkas ant kairės rankovės aukščiau alkūnės dar nešiojo dvi Baltas 1 cm platumo juosteles 1 cm atstumu viena nuo kitos prisiūtas kampu, smaigaliu į viršų. Jaunesniųjų skautų išbūtus organizacijoje metus žymėjo baltos, mažos trikampės, pritaikomos ant kartoninių 13 mm skersmens skritulėlių, apsiūtų tamsiai mėlyna medžiaga, o ant dešinės kišenės raukšlės horizontaliai prisiuvamos 0,5 cm pločio raudonos spalvos kaip kaklaraištis patyrimo laipsnių juostelės (trečio patyrimo 1 juostelė, antro – 2, pirmo – 3).

63 pav. Skautų stovyklos aikštėje, 1940 m.

1931 m. buvo atnaujintos skautų uniformos dėvėjimo taisyklės. Atnaujintos uniformos marškinių sagos buvo chaki spalvos ir ne metalinės. Skautų kaklaraiščiui – 80×80 cm geltonos spalvos, ryšėjimo taisyklės nepakitusios. Sidabrinės metinės žvaigždutės taip pat buvo dėvimos geltoname fone. Diržas – 3,5 cm pločio rudos spalvos, su karabinais (kilpomis šonuose). Specialybių ženklus skautai dėvėjo ant dešinės rankovės, aukščiau alkūnės išsiūtame raudonais siūlais chaki spalvos 2,5 cm skersmens apskritime, o švilpuko virvutė – chaki spalvos, dėvima po marškinių apykakle.

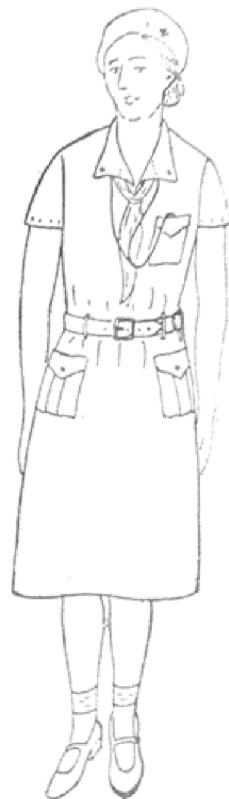
Pirmaoji skaučių draugovė įsteigta 1918 m. gruodžio 15 d. Vilniuje, vėliau – 1920 m. Kaune, Panevėžyje, Rietave. Iš pradžių skautai su skautėmis veikė kartu, o nuo 1935 m. kovo 9 d. skaučių seserija nuo skautų brolijos atsiskyrė. Atskira uniforma skautėms pirmą kartą buvo nustatyta 1928 m., o po atsiskyrimo 1935 m. nustatyta nauja (64 pav.).

Paradinę skaučių uniformą sudarė:

- Kepurė – tamsiai mėlynos spalvos beretė.
- Palaidinė – chaki spalvos, sukišama į sijoną, su dviem uždengiamomis kišenėmis su 2,5 cm pločio raukšle per vidurį. Kišenių aukštis 12 – 14 cm, plotis 9 – 11 cm. Apykaklė atversta, prisegama dviem sagomis, antpečiai proporcingi skautės ūgiui ir prisegami viena saga, o rankovės su 6 cm pločio rankogaliais, susegamais dviem sagomis. Sagos raginės, dengiamos spalvomis.

Skautės uniforma

Skautės stovyklinė uniforma

64 pav. Skaučių uniforma, 1935 m.

- Sijonas – mažo kliošo, susiūtas iš 4 lygių gabalų, kurie sudedami iš priekio, užpakalio ir iš šonų.
- Kaklaraištis – geltonos spalvos, nemažesnis kaip 80×80 cm, surišamas mazgu, nugaroje paliekant nedidelį trikampį. Neskautiškų užsiémimų metu galima buvo nešioti tautinę juostelę, kurią nešiojo ir skautės kandidatės.
- Diržas – odinis 4 cm pločio su metalinėmis kilputėmis šonuose.
- Kojinės ir batukai – tik juodi. Batukai žemais arba pusaukščiais užkulniais.

65 pav. Skaučių ženklelis, 1930 m.

1930 m. buvo aprašytas ir skaučių ženklelis. Jį sudarė trys stilizuoti rūtos lapeliai, kurių viduriniame yra dvigubas kryžius, o lapelių apačioje kaspinėlis su užrašu „BUDĘK“. Dėl savo išvaizdos jis buvo vadinamas tiesiog rūtele ir simbolizavo tautiškumą, tyra širdį ir dorovingumą.

1935 m. ženklelis buvo nešiojamas kairėje kepurės pusėje – balta rūtelė, ir kairiajame švarko atlape (skautininkės) arba kairiojoje marškinėlių kišenėje (skautės) – žalia rūtelė.

66 pav. J. Fridbergas. Skautės prie butaforinio laužo foto ateljé. 1927 m.

1937 m. skaučių vadovių laikraštyje „Vadovė“ buvo paskelbti atnaujinti skaučių uniformų reikalavimai. Paradinę skaučių uniformą sudarė (67 pav.):

- Kepurė – tamsiai mėlynos spalvos beretė, kairiame šone įsegta balta rūtelė.
- Palaidinė (trumpikė) – chaki spalvos, sukišta į sijoną, su dviem uždengiamomis kišenėmis su 2,5 cm pločio raukšle per viduri. Kišenių aukštis 12 – 14 cm, plotis 9 – 11 cm. Apykaklė atversta, prisegama dviem sagomis, antpečiai proporcingi skautės ūgiui ir prisegami viena saga, o rankovės su 6 cm pločio rankogaliais, susegamais dviem sagomis. Sagos raginės, dengiamos spalvomis.
- Sijonas – mažo kliošo, į apačią kiek plačiau, susiūtas iš 4 lygių gabalų, kurie sudedami iš priekio, užpakalio ir iš šonų. Iš viršaus nukreipiamas kiek reikia į taliją.
- Kaklaraištis – geltonos spalvos, nemažesnis kaip 80×80 cm, surišamas mazgu, nugaroje paliekant nedidelį trikampį. Neskautiškų užsiémimų metu galima buvo nešioti tautinę juostelę, kurią nešiojo ir skautės kandidatės.
- Diržas – odinis 4 cm pločio su metalinėmis kilputėmis šonuose.
- Kojinės ir batukai – tik juodi. Batukai žemais arba pusaukščiais užkulniais.
- Ženklelis – žalia rūtelė, dėvima tik davus įžodį kairės kišenės raukšléje.

67 pav. Skaučių
paradinė
uniforma, 1937 m.

Buvo patvirtinta, kad virš dešinės kišenės dėvimas ant 1,5 cm pločio dengiamos juostelės tamsiai mėlynais siūlais 1 cm aukščio didžiosiomis spausdintinėmis raidėmis miesto pavadinimas. Vykstant į užsienį ši miesto juostelė pakeičiama tautinių spalvų juoste su užrašu „Lietuva“. Taip pat patvirtintos skiltininkų juostos – ant kairiojo antpečio užmaunamas medžiaginis skilties spalvos žiedas. Prie šio žiedo buvo prisiuvamos dvi austos, skilties pasirinkto paukščio, gyvulio (kurios yra atskirai nustatytos) 2 cm pločio ir 13 cm ilgio juostelės. Ant viršutinės per 2,5 cm nuo apačios buvo užrišamas mazgelis, kuris atmezgamas išgelbėjus gyvybę. Kairės kišenės viršuje ant trumpikės spalvos dugno skritulėlio dėvimos metalinės metinės ir penkiamečės žvaigždutės. Taip pat paminėtos auksinės spalvos žvaigždutės apskritime, kuriomis pažymimas dešimties metų išbuvinas organizacijoje. Ant dešinės rankovės aukščiau alkūnės buvo dėvimi dengiamos spalvos 2,5 cm didumo apskritime tamsiai mėlynais siūlais išsiuti specialybių ženklai. Išimtis buvo sanitarių ir slaugių ženklai. Pirmieji buvo siuvami žaliais, o pastarieji – raudonais siūlais. Švilpuko virvelė turėjo būti chaki spalvos, dėvima po trumpikės apykakle ir įdedama į kairę kišenėlę. Draugovės numeris turėtų būti siuvamas ant kairio antpečio. Ant dešinės kišenės raukšlės taip pat dėvėjo trijų patyrimo laipsnių juosteles, kurios buvo tamsiai mėlynos spalvos.

Paskiltininkė, skiltininkė ir vyresnė skiltininkė ant kairės kišenės dangtelio virš sagutės dar dėvi atitinkamai vieną, dvi arba tris tamsiai mėlynus kampus viršūne į viršų. Na ir galiausiai apibrėžiami pareigų ženklai: paskiltininkė dėvėjo šviesiai mėlynos, skiltininkė geltonos, draugovės adjutantė baltos, o draugininkė – žalios spalvos virveles.

68 pav. Skaučių
stovyklinė
uniforma, 1937 m.

Skaučių stovyklinė uniforma (68 pav.) buvo chaki spalvos suknelė, juosmenyje durta, į apačią keturių gabalų kliošas, kurios rankovės trumpos, 15 cm virš alkūnės, baigiasi 2 cm platumo atverstu atlapu. Apykaklė atversta, priešais kairėj pusėj kišenėlė su uždangalėliu ir kloste, o žemiau diržo dvi 11×14 cm kišenėlės. Derinant prie diržo, kišenėlių sagos rudos, kojinės trumpos, batukai žemais užkulniais. Paradinė skaučių uniforma buvo dėvima skilties, draugovės, tunto sueigose, skautiškuose ir kituose paraduose. Stovskyloje: prie vėliavos pirmą kartą pakeliant ir paskutinj kartą nuleidžiant, šeštadienio vakare, sekmadieniais ir šventadieniais, prie laužo pagal stovskylos vadovybės nurodymą. Taip pat visą budėjimo laiką uniformuota budinti skiltininkė. Prie uniformos negalima buvo nešioti jokių papuošalų: auskarų, apyrankių, žiedų, taip pat rankinių ir piniginių. Uniforma turi būti rūpestingai sutvarkyta, visuomet gražiai išvalyta, sijonėlis, trumpikė, kaklaraištis išglaistyti: baltais gražiai išvalyti, kojinės suadytos. Ir iš vis skautė visuomet turėjo tvarkingai atrodyti.

Skautai vyčiai

Skautai vyčiai – tai vyresnieji skautai, kurių amžius 18 – 29 metai. Šiu skautų buvo mažiausiai. Pirmasis skautų vyčių vienetas – Daukanto skiltis Panevėžyje – buvo įkurtas 1925 m. kovo 15 d., o 1926 m. kovo 14 d. ten pat susikūrė ir pirmoji draugovė. Skautai vyčiai turėjo savo vėliavą, uniformą ir ženkleli. Pagal 1928 m. nustatyta uniformą kairiajame skrybélės šone turėjo būti įsegtas metalinis ažuolo lapelis ir monograma „S.V.“. Tačiau nėra duomenų, ar jie buvo pagaminti. 1930 m. skautų statutas patvirtino naują ženkleli, kuris aprašytas taip: ženkleli sudaro trys stilizuoti lelijos lapeliai ant netaisyklingo penkiakampio dugno, kuriame yra raidės „S.V.“, o ant centrinio lapelio yra pavaizduotas dvigubas kryžius. Skautai vyčiai uniformoje nešiojo dar vieną maždaug 1,5 cm dydžio ženkleli – Gediminaičių stulpus. Ženklelis žymėjo prityrusio skauto vyčio laipsnį ir buvo nešiojamas ant dešinės marškinėlių kišenės, ant raudono keturkampio fono.

69 pav. Skautų vyčių ženklelis,
1935 - 1940 m.

1931 m. buvo išleistas skautų vyčių uniformos aprašymas. Jų uniformą sudarė:

- Kepurė – chaki spalvos fetra.
- Marškiniai – tokios pat medžiagos kaip ir skautų.
- Kelnės – vasaros metu tamsiai mėlynos spalvos, trumpos virš kelių. Žiemos metu – dengiamos chaki spalvos pusgalifės, įleidžiamos į getrus (kojų apavus ant batų).
- Frenčas – angliško modelio chaki spalvos švarkas su atversta apykakle, antpečiais, ir tokios pat spalvos dirželiu. Frenčas dėvimas ant skautiškų marškinių.
- Kaklaraištis violetinės spalvos, 80×80 cm, rištas mazgu ar sunertas į žiedą, paliekant nugaroje nedidelį trikampį. Viename jo gale buvo rišamas mazgelis. Ne skautiškų užsiémimų metu buvo leidžiama dėvęti violetinės spalvos 47 cm pločio tautinę juostelę.
- Kojinės – sportinės, chaki spalvos.
- Diržas – toks pat kaip skautų.
- Pusbačiai.

Pagal patikslintas taisykles, skautų vyčių ženklelis buvo dėvimas kairės kišenės raukšlėje, skautai vyčiai skautininkai – kairės kišenės raukšlėje po skautininko ženklu. Miesto pavadinimas buvo išsiuvamas virš dešinės kišenės 1 cm dydžio raidėmis chaki spalvos kaspinėlyje. Draugovės numeris buvo žymimas 2 cm dydžio romeniškais skaitmenimis, ant chaki spalvos juostelės išsiūtais raudonais siūlais. Ši juostelė buvo prisiuvama dešinės kišenės raukšlėje. Tieki metinės, tiek penkiometės skautiškos tarnybos žvaigždutės buvo segimos virš kairės kišenės violetinės spalvos fone (kiekvieną žvaigždutę atskirai). Reikia pastebėti, kad žvaigždutę violetiniame fone pažymi tik skautuose vyčiuose išbūtus metus. Skautuose išbūtus metus skautai vyčiai žymi žvaigždutėmis geltoname fone. Na ir švilpuko virvelė – violetinės spalvos, dėvēta po marškinį ar frenčo apykakle.

Skautų patyrimo ženklų (I, II ir III) skautai vyčiai nedėvėjo, o dešinės kišenės raukšlėje, virš draugovės numero buvo dėvimas auksinės spalvos 1,5 cm didumo Gedimino stulpas raudoname fone. Vyresniškumo laipsniams pažymėti skautai vyčiai dėvėjo tokius pat ženklus, kaip ir skautai. O skautai vyčiai skautininkai savo laipsniams pažymėti dėvėjo tokius pat ženklus, kaip ir skautininkai.

Skautų vyčių būrelio vado pavaduotojas savo pareigoms pažymėti po frenčo ar marškinį apykakle dėvėjo mėlyną švilpuko virvutę. Skautų vyčių būrelio vadas po apykakle dėvėjo žalią švilpuko virvelę. O skautai vyčiai, eidami kokias nors pareigas skautų draugovėse arba skiltyse, dėvėjo tokius pat pareigų ženklus, kaip ir atitinkami skautų vadai.

Skautininkų uniforma

Skautininkų uniforma buvo labai panaši į vyčių. Skyrėsi tuo, kad jie dar dėvėjo anglisko stiliaus striukes, o kaklaraištis buvo žalios spalvos. Ne rikiuotės metu skautininkai po frenču galėjo dėvėti baltus marškinius su apykakle ir atitinkamos spalvos tautine juoste. Ant kairės frenčo ir marškiniai kišenės ant atitinkamos kaklaraiščio spalvos rozetės (paskautininkas – raudonas, skautininkas – žalios, vyresn. skautininkas – mėlynos) dėvėjo sajungos ženklių. Draugovės numerį, kaip ir skautai, dėvėjo dešinės kišenės raukšlėje. Metines žvaigždutes, kaip ir kiti skautai, dėvėjo virš kairės kišenės ant atitinkamos spalvos fono: išbūti skautuose metai ant geltonos spalvos fono, skautuose vyčiuose – violetinės, paskautininko laipsnio – raudonos, skautininko – žalios, vyresniojo skautininko – mėlynos. Specialybių ženklus skautininkai dėvėjo ant dešinės rankovės aukščiau alkūnės raudonais siūlais išsiuvinėtame ant 2,5 cm skersmens chaki spalvos apskritime. Instruktorių specialybės buvo tokios pat kaip skautų, tik siūtos mėlynais siūlais. Švilpuko virvelė – stora balta (sidabrinė), dėvima po frenčo ar marškiniai apykakle. Kaip ir skautai vyčiai, skautininkai patyrimo laipsnių (I, II ir III) ženklų nedėvėjo.

1930 m. priimtame Lietuvos skautų brolijos statute pateiktas naujos išvaizdos skautų ženklelis – trys surišti lelijos lapeliai, kurių viduriniame yra dvigubas kryžius ir lapelių apačioje kaspinėlis su užrašu „BUDĘK“ (70 pav.). Ženklelis dar buvo vadintamas lelijéle ir buvo nešiojamas ant kairės kišenės, o skautininkų – kaklaraištyje. Nuo 1938 m. ženklelis buvo nešiojamas ir įsegtas į kepurę.

Be metalinių ženklelių buvo pagaminta ir gintarinių lelijélių. Pirmą kartą jos pagamintos 1933 m. vasara, Palangos skautų sąskrydžiui.

1931 m. vyriausiojo štabo ūkio dalis išplatino pranešimą, kad yra pagaminti specialaus modelio vėliavų kotų viršūnės metalinės skautiškos lelijos. Kadangi toks ženklas turėjo labai papuošti draugovių vėliavas, jas turi įsigyti visos draugovės: tiek jau turinčios vėliavas, tiek planuojančios užsakinėti. Taip pat ir tos draugovės, kurios turi vėliavos koto viršūnėje kitokio tipo ženklus. Pagaminti antgaliai buvo masyvūs ir tvirti, geltonos spalvos, 17 cm aukščio.

70 pav. Skautų
vyčių ženklelis,
1935 - 1940 m.m.

Skautų akademikų susikūrimas

Studentai skautai buvo pasiryžę testi skautavimą, gilinantį iš ideologinių skautavimo savybes ir jų pritaikymą asmeniniame, akademiniame, organizaciniaime ir profesiniame gyvenime. 1924 m. spalio 16 d. Kauno universiteto taryba patvirtino studentų skautų draugovės įstatus. 1930 m. spalio 27 d. skautės atsiskyrė ir įsteigė Studenčių skaučių draugovę, o vieni likę skautai 1932 m. sausio 14 d. pertvarkė draugovę į korporaciją „Vytis“. Lietuvos Skautų Sajunga reiškė stiprų nepasitenkinimą tokiu persitvarkymu. Studentų skautų draugovė, kaip ir dauguma kitų universiteto draugovių ar korporacijų, turėjo savo mėlyną kepuraitę, juostą ir ženklelių. Ženklelis buvo lelija mėlyname rombo formos skyde, kuris simbolizavo universitetą, nes tokios formos buvo universiteto baigimo ženklelis (71 pav.). Žinomi ženkleliai buvo ir kiek kitokios išvaizdos – geltono metalo, su geltona lelijėle (buvo balta), segami su adatéle.

71 pav. Studentų skautų draugovės ženklelis.

Studenčių skaučių draugovė savo ženkleli, manoma, įsigijo 1931 m. pradžioje. Ženklelis yra rombo formos, raudonos ir baltos spalvos su raidėmis SD (skaučių draugovė). Raudona reiškia meilę, meilę Dievui, Tėvynei ir artimui, balta – entuziazmą ir jaunatvės šypseną. Ženkleli galėjo nešioti tik tikrosios narės kairėje pusėje, o filisterės – dešinėje. Perpetinė studentų skautų juosta liudija, kad šie skautai priklauso studentų korporacijai. buvo sudaryta iš mėlynos, auksinės ir žalios spalvos.

72 pav. Studenčių skaučių draugovės ženklelis.

Lietuvos skautus Palangos pajūryje 1933 metais aplankė Prezidentas Antanas Smetona ir Robert Baden-Powell. A. Smetona dar ankstesniais metais sakė: „Mes, lietuviai, atgimsime. Tai mūsų tautos pavasaris. Mūsų viltis – jaunuomenė“. Tačiau audros artėjo Lietuvos link. 1939 metais Lietuva neteko Klaipėdos krašto. Jį užgrobė vokiečiai. LSS prarado du savo tuntus ir dvi vietininkijas. 1939 metų spalio 10 dieną pasirašyta Sovietų Sajungos – Lietuvos sutartis įleisti į Lietuvos gilumą Sovietų Sajungos kariuomenę. „Saugumo sumetimais“ okupantai sunaikino Lietuvos nepriklausomą valstybę. Užgrobę visą Lietuvą, jie pradėjo naikinti tautos šviesuomenę, religines ir tautines organizacijas.

Lietuvoje pirmas skautų vienetas buvo įkurtas Petro Jurgėlos-Jurgelevičiaus iniciatyva 1918 m. lapkričio 1 dieną Vytauto gimnazijoje Vilniuje, o 1920 – 1923 išplito po visą Lietuvą. 1926 m. Pranas Žižmaras (1907 – 1941), vėliau tapęs legendine lietuvio skauto-patrioto asmenybe lenku okupuotame Vilniuje įkūrė „Gedimino“ draugovę ir vadovavo jai iki 1935 m. 1928 m. vasario 16-ją iškélė Gedimino bokšte trispalvę, kuri kabėjo 12 valandų, kol lenku policijai pavyko ją nuplėsti. 1929 m. apdovanotas skautų svastikos ordinu. 1938 m. lenku karininką Chom-Chomskį, ižeidusį lietuvių ir Lietuvos garbę, Žižmaras, trenkės jam antausį iškvietė į dvikovą kardais ir, prieš tai pasitreniravęs fechtavime, jį santiukiui 3:0 nugalėjo. 1940 m. sovietų okupantų buvo areštuotas ir 1941 m. Komijos konclageryje mirė. Jis savo organizacine ir asmenine veikla Lietuvos skautams tapo skautybės ir patriotizmo simboliu.

1940 m. prasidėjusi Lietuvos okupacija nutraukė skautų veiklą, tačiau ji buvo tęsiama išeivijoje, lietuvių skautų ir skaučių vienetai kūrėsi Anglijoje, JAV, Brazilijoje, Kanadoje ir kitur. Išeivijoje veikusios lietuvių skautų organizacijos siekė išsaugoti lietuvybę ir skautiškas tradicijas. Į Lietuvą skautai sugrįžo, atkūrus Nepriklausomybę.

WOSM ženklas

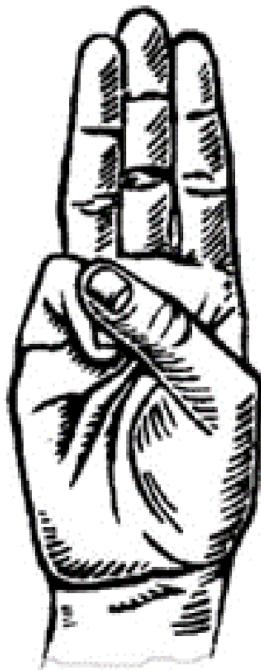
Skautijai plintant visame pasaulyje, šalys susikūrė savo skautų simbolio versijas, kartais papildydamos jų dizainą, kad jis būtu unikalus jų šaliai. 1972 m. buvo įvestas Pasaulio narystės ženklas visoms nacionalinėms skautų organizacijoms, kurios priklauso WOSM, Pasaulinei skautų judėjimo organizacijai. JK jis pristatomas naujiems nariams, kai jie prisijungia prie skautų.

Ženklelis sesei-broliui simboliškai primena, kad jie, vykdydami skautiškuosius priesakus ir rodydami kelią kitiems, būtų teisingi ir patikimi, kaip kompasas. Trys strėlės smaigaliai reiškia tris šūkio žodžius, juos juosia raištis, kuris simbolizuoja skautišką šeimą. Dvi penkiakampės žvaigždutės simbolizuoja 10 skauto priesakų. Lelijėlę juosia virvė surišta tikruoju mazgu, reiškiančiu pasaulio skautų vienybę. Nežiūrint kaip stipriai ši mazgą tempsi, jis neatsileis. WOSM ženkle yra dvi spalvos: balta, simbolizuojanti tyrumą, ir violetinė, reiškianti atsakomybę ir pagalbą kitiems.

73 pav. WOSM ženklas

Skautiškas ženklas

74 pav. Skautiškas ženklas

Dešinės rankos mažasis pirštas sulenkiamas į delną ir nykščiu prispaudžiamas. Kiti trys pirstai suglausti laikomi ištiesti į viršų.

Savo knygoje „Skautybė berniukams“ Robert Baden-Powell pasirinko trijų pirštų sveikinimą skautams, kad atspindėtų tris skautų pažado aspektus:

- Gerbk Dievą ir Tévynę
- Padėti kitiems
- Laikykitės skautų priesako

Skautiškos organizacijos naudoja įvarius sveikinimo būdus, tačiau dauguma skautų žino:

1. Pasveikinimas saliutuojant
2. Kairiosios rankos paspaudimas

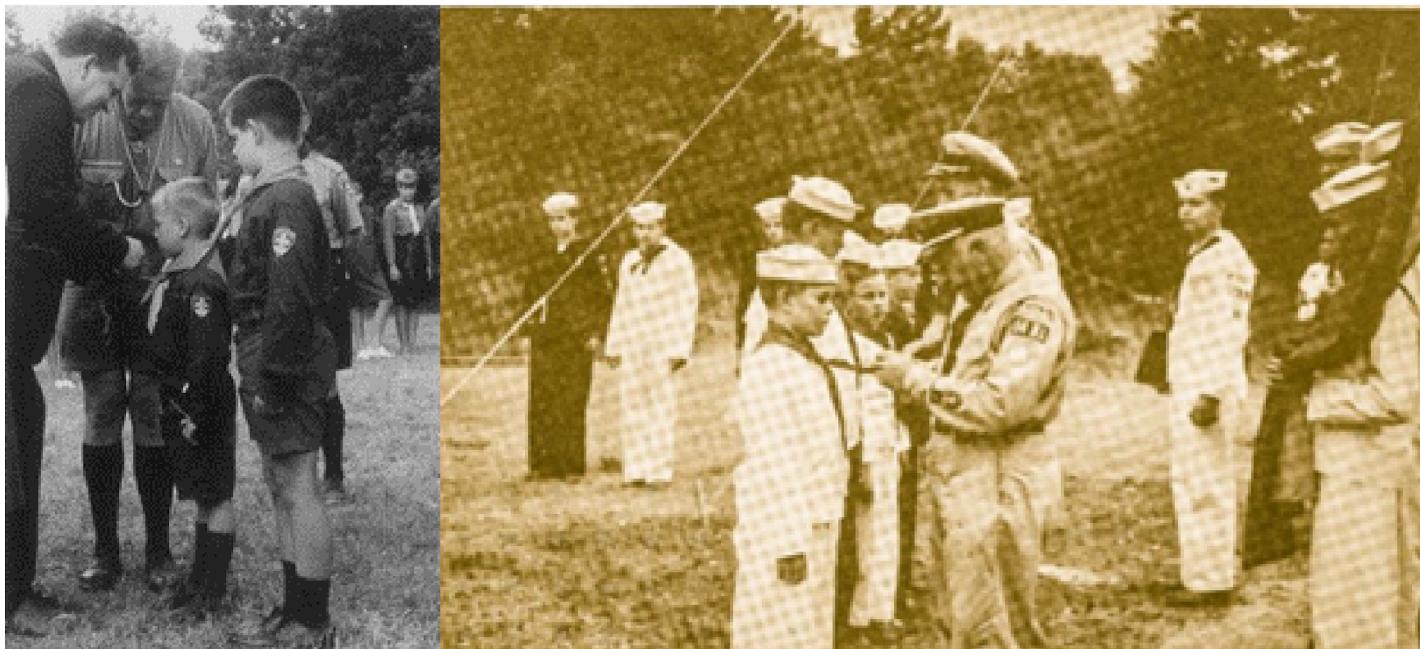
75 pav. Sveikinimo saliutai

Trijų pirštų sveikinimą skautai naudoja visame pasaulyje, sveikindami kitus skautus ir pagerbdami nacionalinę vėliavą ceremonijose, giedodami, laidotuvių ceremonijoje, kad išeinančiai sielai būtų gera (75 pav.). Daugeliu atvejų sveikinimas atliekamas dešine ranka, delną nukreipiant į viršų, nykščiu laikant nuspaustą mažajį pirštą. Naudojamas tik tada, kai dėvima pilna skautiška uniforma.

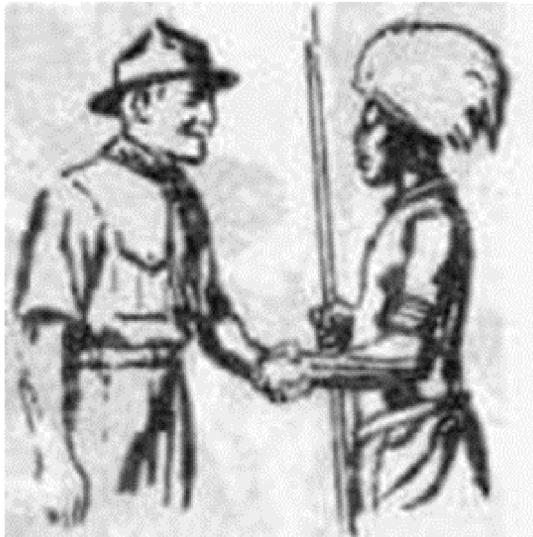
Šiandien turime išskirtą saliutavimą į mažajį (atliekamas sveikinantis su kitu skautu, raportuojant, kai pagerbiama nacionalinė vėliava, giedamas himnas, per laidotuves) ir didžių, atliekamas įžodžio ceremonijos metu.

Jaunesnieji skautai saliutuoja dviem pirstais pasižadėdami stengtis mylėti Dievą ir tévynę. „Kodėl du pirštai? Na, jūs žinote, kaip atrodo vilko galva su dviem stačiomis ausimis. Jis naudojamas kaip jaunesniojo skauto (vilko) ženklas. Du tavo pirštai sveikindami yra dvi Vilko ausys. Sveikinimas atliekamas dešine ranka.“

Kadangi niekas neatliko didelių darbų nepradėjės nuo mažu, Baden-Powell įvedė privalomą kasdieninį gerajį darbelį (76 pav.). Jei su kantrybe bus atliekami maži darbeliai, vėliau galės atlikti ir didelio pasiaukojimo darbus.

76 pav. Gerojo darbelio mazgelių užrišimas.

77 pav. Kairės rankos paspaudimas.

Kairysis rankos paspaudimas ateina iš Ašanti karių, kuriuos lordas Baden-Powell, skautų įkūrėjas, pažinojo daugiau nei prieš 70 metų Vakaru Afrikoje (77 pav.). Jis pasveikino juos dešine ranka, bet ašančių vadai ištiesė kairę ranką ir pasakė: „Mūsų krašte tik drąsiausi iš drąsiausių spaudžia ranką kaire ranka, nes, norėdami tai padaryti, turime numesti savo skydus ir apsaugą“. Ashanti žinojo apie Baden-Powell narsą, nes jie kovojo prieš jį ir su juo, ir didžiavosi galėdami pasiūlyti jam kairę drąsos ranką.

Taip pat tai arčiausiai širdies esanti ranka. Štai toks paaiškinimas, pateiktas skautų vadove:

„Ištiesk savo kairę ranką kitam skautui ir tvirtai suimk jo kairę ranką. Arčiausiai širdies esančios skauto rankos paspaudimas reiškia draugystę. Kadangi skautų rankos paspaudimą žino tik skautai ir skautės, sveikindamiesi su žmonėmis už skautijos ribų naudokite įprastą dešinės rankos paspaudimą.“

Literatūros sąrašas

„Skautų aidas“ Nr. 5, 1923 m. rugsėjis

(https://www.spauda2.org/skautu_aidas/archive/1923/1923-Nr05-SKAUTU-AIDAS.pdfPi)

„Skautų aidas“ Nr. 5-6, 1926 m. rugsėjis

(https://www.spauda2.org/skautu_aidas/archive/1926/1926-Nr05-06-SKAUTU-AIDAS.pdf)

A manual for dating Australian Girl Guide and Brownie Promise Badges, 1910-2008, Elizabeth Elwell-Cook 2018

E. Remecas, Lietuvos skautų organizacijos ženkleliai 1918 – 1940 m., Lietuvos katalikų mokslo akademijos metraštis, Vilnius, 2019 T. 42 ISSN 1392-0502
(<https://mano.skautai.lt/uploads/media/2146/istorija.pdf>)

Girl Guide Uniforms 1908-1918 Conference Paper · May 2020

<http://www.inquiry.net/uniforms/neckerchief/uses.htm#summary>

<http://www.scoutlander.com/publicsite/unitcustom.aspx?UID=29710&CUSTOMID=76378>

<http://senas.akademikai.lt/istorija.html#2a>

<https://americanhistory.si.edu/blog/scout>

<https://archives.girlscouts.org/Detail/collections/5611>

<https://cambridgedistrictscoutarchive.com/scout-salute/>

<https://contentdm.lib.byu.edu/digital/collection/p15999coll21/id/24132>
<https://contentdm.lib.byu.edu/digital/collection/p15999coll21/id/24133>
<https://contentdm.lib.byu.edu/digital/collection/p15999coll21/id/24138>
<https://contentdm.lib.byu.edu/digital/collection/p15999coll21/id/24140>
<https://contentdm.lib.byu.edu/digital/collection/p15999coll21/id/24141>
<https://ferox-ivil.tripod.com/id43.html> <https://girlscoutsccc.com/2019/10/15/a-century-of-girl-scout-uniforms/> <https://gsgcfblog.org/2020/08/28/the-girl-scout-uniform-through-the-decades/>
<https://heritage.scouts.org.uk/exhibitions/scouting-innovations/the-story-behind-the-scout-emblem-fleur-dy-lis-or-arrowhead/>
<https://lesliesguidinghistory.webs.com/guide-uniform>
<https://lesliesguidinghistory.webs.com/brownie-uniform>
<https://radinys.vu.lt/radinys/skauta-baloje-pazinsi/>
<https://scoutsmarts.com/why-scouts-wear-neckerchiefs/>
https://scoutwiki.scouts.org.za/wiki/The_first_Scout_Camp:_Brownsea_Island
https://sikhscouts.org/?page_id=1326 <https://skautai.net/wp-content/uploads/2021/10/ass-nuostatai-su-2014-pakeitimais.pdf>
<http://www.1tss.org/learning/principles-2-sign-salute-handshake.html>
<https://www.ahtheatre.org/juliette-gordon-low>
<http://www.akademikai.lt/apie-mus/zenklai>
<https://www.andreaschewedesign.com/blog/100-years-of-girl-scout-uniforms>

<http://www.arlauskas.eu/pins/index.php?action=p01>
<https://www.bigmaninthewoods.co.uk/blog/why-do-scouts-shake-hands-with-their-left-hand/> <https://www.classb.com/history-of-the-scouts-uniform/>
<https://www.creativescout.in/2022/01/when-to-scout-salute.html>
<https://www.facebook.com/thebaraniyoungrovers/>
<https://www.girlmuseum.org/wp-content/uploads/2018/09/Uniform-Comparison-Activity-Girl-Scouts.pdf>
<https://www.girlscoutsaz.org/content/dam/girlscoutsaz/documents/fund-development/trefoil-tradition.pdf> <https://www.history.com>this-day-in-history/boy-scouts-movement-begins> <https://www.life.com/people/first-girl-scout-daisy-gordon-lawrence/> <https://www.vintagegirlscout.com/evolution-of-girl-scout-membership->
LCVA, f. 576, ap. 3, b 522, 1920 – 1940 m.
LCVA, f. 576, ap. 3, b 729, 1920 – 1940 m.
LCVA, f. 576, ap. 5, b. 227, l. 1, 2. 1931 m. rugsėjo 15 d.
LCVA, f. 576, ap. 1, b. 70, l. 124-126. 1934 m.
LCVA, f. 576, ap. 5, b. 193, l. 24. 1939 m.
Lietuvos skautai, Mačiulytė V., Naujoji Romuva NR.1 (534)
VADOVĖ Skaučių Vadovių Laikraštis, nr. 3 (23), 1937 m. spalio – gruodžio mėn., Kaunas